

Η ζωή στο Σμήνος

Βοήθημα Στελεχών
Κλάδου Πουλιών

Νοέμβριος 2012

Η ανανέωση του βοηθήματος των Στελεχών του Κλάδου Πουλιών είναι μια συλλογική δουλειά που προέκυψε από την ανάγκη για μια πιο σύγχρονη ματιά στα θέματα του Κλάδου

Το εντελώς καινούργιο που θα βρείτε στις σελίδες του Α' μέρους, είναι οι απαντήσεις στα «γιατί» αναπτύσσεται έτσι το πρόγραμμα του Κλάδου, την ανάλυση δηλαδή του Οδηγικού Παιδαγωγικού Προγράμματος του Κλάδου Πουλιών.

Το Β' μέρος έχει όπως πριν, έτοιμες συγκεντρώσεις. Στόχος είναι να ανανεωθεί και αυτό με καινούργιο υλικό. Περιμένουμε λοιπόν να «δώσετε κι εσείς χέρι» στη προσπάθεια αυτή, στέλνοντας στο Κλάδο επιτυχημένες συγκεντρώσεις σας και εκδρομές, ώστε το υλικό να είναι πλούσιο και συντομότερα διαθέσιμο.

Όπως ξέρετε, έχει ήδη αρχίσει η επεξεργασία της Προόδου των Πουλιών με στόχο να ολοκληρωθεί τους μήνες που ακολουθούν, οπότε η επόμενη Οδηγική χρονιά 2013-14 να έχει ξεκινήσει ανανεωμένη και για τα Πουλιά.

Ευχαριστούμε πρώτα από όλους την πρώην Έφορο του Κλάδου, Μαρία Φαγογόνη, τους βοηθούς και τους συνεργάτες της, που εργάστηκαν για το βοήθημα και έδωσαν σε όλους μας αυτό το εργαλείο δουλειάς. Την επίσης πρώην Έφορο του Κλάδου, Μαρία Γιούτσου που ξεκίνησε την δουλειά της ανανέωσης, καθώς και τις γραμματείς του Κλάδου Πουλιών Τάνια Γεωργούλια και Βάσω Τσιαμπά για τη συνεχή υποστήριξή τους. Τη Μαύρα Χατζηδημητρίου και το Νίκο Σάτλα για την τελική διαμόρφωση και την επιμέλεια του κειμένου και τον Κυριάκο Μούρτζη για την καλλιτεχνική επιμέλεια του εξωφύλλου.

Όλους εσάς, τα Στελέχη του Κλάδου Πουλιών, που με το χρόνο και το ζήλο σας για σωστή εφαρμογή του Οδηγικού Παιδαγωγικού Προγράμματος, κάνετε τον όγκο της δουλειάς που έχουμε στον Κλάδο να γίνεται «παιχνιδάκι».

Η Έφορος του Κλάδου Πουλιών

Δήμητρα Χατζηδημητρίου

και οι Βοηθοί της Νεφέλη Θεμελή, Ελένη Κοσμίδου, Μαριάννα Κυρίου, Κυριάκος Μούρτζης, Φαίη Παπαργύρη, Ιωάννα Τσαμπηρά

Πίνακας περιεχομένων

ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΠΟΥΛΙΩΝ	3
Η ΖΩΗ ΣΤΟ ΣΜΗΝΟΣ	4
1. Ο ΚΛΑΔΟΣ ΠΟΥΛΙΩΝ	5
2. ΤΟ ΣΜΗΝΟΣ	5
3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΗΛΙΚΙΑΣ ΠΑΙΔΙΩΝ 7-11 ΧΡΟΝΩΝ	6
4. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΜΗΝΟΣ.....	6
5. Η ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΣΤΟ ΣΜΗΝΟΣ	11
6. ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ	16
7. ΠΡΟΟΔΟΣ.....	20
8. ΣΥΜΒΟΛΑ ΣΜΗΝΟΥΣ	27
9. ΤΕΛΕΤΕΣ.....	29
10. ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ ΣΜΗΝΟΥΣ.....	33
11. ΒΙΒΛΙΑ ΣΜΗΝΟΥΣ	33
12. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΛΑΔΟΥ ΠΟΥΛΙΩΝ	33
13. ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ	34
14. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	34

ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΠΟΥΛΙΩΝ

Στόχος του Κλάδου Πουλιών είναι η διαπαιδαγώγηση του παιδιού ηλικίας 7-11 χρονών μέσα από τη ζωή στο Σμήνος ώστε να γίνει υπεύθυνος και ελεύθερος πολίτης, βασίζοντας το παιδαγωγικό πρόγραμμα:

- Στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών και στην αξιοποίηση της δημιουργικότητας και της επιθυμίας για εφευρετικότητα που διακρίνουν την ηλικία του.
- Στη λήψη αποφάσεων και ελεύθερη έκφραση της σκέψης και την ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας.
- Στην αξία της προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο.
- Στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης.

Η διαπαιδαγώγηση του παιδιού μέσα από το ίδιο το παιδί ως ισότιμο μέλος της ομάδας γίνεται με γνώμονα τις εμπειρίες που αποκτά και τις αξίες που αναπτύσσει μέσα στην ομάδα.

Η ΖΩΗ ΣΤΟ ΣΜΗΝΟΣ

ΥΠΟΣΧΕΣΗ

Υπόσχομαι να προσπαθήσω με όλη μου την δύναμη
ν' αγαπώ τον Θεό και την Πατρίδα,
να βοηθάω τους άλλους πάντοτε
και να φέρνω τη χαρά στους γύρω μου.

ΝΟΜΟΣ

Σέβομαι τους άλλους,
εκφράζω τη γνώμη μου ελεύθερα,
αγαπώ και προστατεύω τη φύση,
δεν σκέφτομαι μόνο τον εαυτό μου.

ΡΗΤΟ

Δώσε Χέρι

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ο Οδηγισμός είναι μια παγκόσμια, αυτόνομη, μη κυβερνητική οργάνωση με παιδαγωγικό χαρακτήρα, που απευθύνεται σε παιδιά και νέους. Δέχεται παιδιά και νέους ανεξάρτητα από την καταγωγή, την εθνικότητα, το θρήσκευμα, την κοινωνική και οικονομική κατάσταση της οικογένειάς τους, καθώς και παιδιά και νέους με αναπηρίες, αρκεί να πιστεύουν στις αξίες και τα ιδανικά του οδηγισμού και να είναι πρόθυμοι να δώσουν την Οδηγική Υπόσχεση.

Ο στόχος της πλήρους αποδοχής της διαφορετικότητας είναι ένας υψηλός κοινωνικός στόχος, αλλά με βάση το οδηγικό παιδαγωγικό πρόγραμμα μπορεί να επιτευχθεί. Τα Σμήνη στοχεύουν στην αρμονική συνεργασία και λειτουργία των παιδιών με μοναδικό κοινό σημείο αναφοράς την ηλικία τους.

Ιδιαίτερη προσπάθεια καταβάλλεται για την ενσωμάτωση μεμονωμένων παιδιών με ειδικές ανάγκες (νοητική στέρση, κινητικά προβλήματα, κώφωση, τύφλωση, διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή) σε Σμήνη, καθώς και στην ενίσχυση της συνεργασίας με Ειδικά Σμήνη, που ήδη λειτουργούν σε ορισμένα Τοπικά Τμήματα. Το ΣΕΟ, σε ειδικές εκδόσεις ("Θα Βρούμε ένα Δρόμο", "Θα Μπορούσες και Εσύ;") και στις εκπαιδεύσεις παρέχει ενημέρωση σχετικά με το θέμα, ενώ περισσότερες πληροφορίες μπορεί να δίνει στα Στελέχη η/ο εκάστοτε Σύμβουλος της/του Γενικής/ού Εφόρου για τις Ειδικές Ομάδες.

1. Ο ΚΛΑΔΟΣ ΠΟΥΛΙΩΝ

Ο Κλάδος Πουλιών δημιουργήθηκε το 1936, όταν εμφανίστηκαν οι πρώτες Ομάδες παιδιών αυτής της ηλικίας σε όλη την χώρα. Στον Κλάδο Πουλιών ανήκουν τα Σμήνη και τα Αρχηγεία τους (Αρχηγός, Υπαρχηγός, Βοηθεί). Σε Περιφέρειες, όπου η δύναμη του Κλάδου υπερβαίνει τα 3 Σμήνη, μπορεί να εκλεγεί Υπεύθυνος Κλάδου (Οργανισμός ΣΕΟ). Στον Κλάδο Πουλιών ανήκουν επίσης οι Συνεργάτες του. Οι Συνεργάτες επιλέγονται από τον/την Έφορο Κλάδου Πουλιών, με σκοπό να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη συμμετοχή και Πανελλήνια εκπροσώπηση στην χάραξη της πορείας και της δράσης του Κλάδου (Οργανισμός ΣΕΟ). Στο ανθρώπινο δυναμικό του Κλάδου Πουλιών ανήκουν επίσης οι Υποψήφιοι Εκπαιδευτές και οι Εκπαιδευτές με Άδεια ή Δίπλωμα (Οργανισμός ΣΕΟ), καθώς και οι Κατασκηνωτές με Άδεια ή Δίπλωμα (Οργανισμός ΣΕΟ).

Ο συνδυαστικός κρίκος, ανάμεσα στα Στελέχη του Κλάδου Πουλιών και την Κεντρική Διοίκηση είναι ο/η Έφορος Κλάδου Πουλιών, που μαζί με τους/τις Βοηθούς του/της, υποστηρίζει τις ανάγκες και την ανάπτυξη του Κλάδου Πουλιών σε όλη την χώρα (Οργανισμός ΣΕΟ).

2. ΤΟ ΣΜΗΝΟΣ

Το Αρχηγείο του Σμήνους

Υπεύθυνο για την καλή λειτουργία και την εφαρμογή του Οδηγικού Παιδαγωγικού Προγράμματος στο Σμήνος είναι το Αρχηγείο. Το Αρχηγείο του Σμήνους αποτελείται από έναν Αρχηγό, που τα Πουλιά αποκαλούν Σοφό Πουλί, έναν ή δύο Υπαρχηγούς (Γοργά Πουλιά) και έναν ή δύο Βοηθούς (Γαλάζια Πουλιά). Τα κατώτατα όρια ηλικίας των Στελεχών του Κλάδου Πουλιών είναι: Αρχηγός: 19 ετών, Υπαρχηγός: 18 ετών, Βοηθός: 17 ετών.

Ο ρόλος του Αρχηγείου

Πολυδιάστατος είναι ο ρόλος του Αρχηγείου, το οποίο θα πρέπει να συντονίζει τις δραστηριότητες της ομάδας και να φροντίζει ώστε:

- να σέβεται την διαφορετικότητα και τον βαθμό ανάπτυξης του κάθε παιδιού
- να δίνει στα Πουλιά ευκαιρίες να αναπτύξουν τις ικανότητές τους,
- να αλληλεπιδρούν δημιουργικά μεταξύ τους,
- να οργανώνουν τις πληροφορίες που υπάρχουν στο περιβάλλον τους και να τις αξιοποιούν αναλόγως
- να αισθάνονται ότι ανήκουν σε ένα καλά οργανωμένο σύνολο, όπου η γνώμη του καθενός είναι σημαντική και υπολογίσιμη.

Τα μέλη του Αρχηγείου συνεργάζονται στενά και τακτικά, ώστε να αποτελούν ένα δεμένο σύνολο και να προετοιμάζουν με τον καλύτερο τρόπο τις Συγκεντρώσεις και τις άλλες δραστηριότητες του Σμήνους.

Το Σμήνος

Το Σμήνος είναι μια ομάδα παιδιών ηλικίας 7-11 ετών (Β', Γ', Δ' και Ε' Δημοτικού). Για την λειτουργία ενός Σμήνους χρειάζεται να υπάρχουν τουλάχιστον 10 Πουλιά, ενώ για την καλύτερη λειτουργία του, ο ιδανικός αριθμός είναι τα 24 Πουλιά. Είναι σημαντικό να τονιστεί, ότι ο μικρότερος ή ο πολύ μεγαλύτερος αριθμός Πουλιών δημιουργεί δυσκολίες και εμποδίζει την σωστή εφαρμογή του Οδηγικού Παιδαγωγικού Προγράμματος. Με λιγότερα από 10 Πουλιά δεν λειτουργούν σωστά οι Φωλιές, οι Υπευθυνότητες, τα παιχνίδια και όλα όσα χαρακτηρίζουν την ζωή στο Σμήνος.

Ο πολύ μεγάλος αριθμός Πουλιών δημιουργεί πολλές και κυρίως πολυάριθμες Φωλιές, το Σμήνος γίνεται δυσκίνητο και το Αρχηγείο δεν εκπληρώνει τον πρωταρχικό του σκοπό, που είναι να βοηθά κάθε παιδί ξεχωριστά.

Τα Σμήνη συγκεντρώνονται στην Εστία τους κάθε βδομάδα, για 2 ώρες (χώρος ιδιόκτητος, νοικιασμένος, ή που έχει παραχωρήσει το Σχολείο, η Εκκλησία, άλλες Οργανώσεις, φίλοι ή γονείς). Ο τόπος της

Συγκέντρωσης πρέπει να εξασφαλίζει άνεση στις ασχολίες και ένα ζεστό, χαρούμενο και πάνω απ' όλα ασφαλές περιβάλλον.

3. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΗΛΙΚΙΑΣ ΠΑΙΔΙΩΝ 7-11 ΧΡΟΝΩΝ

Τα παιδιά σε κάθε χρονική ηλικία αναπτύσσονται και αλλάζουν σε πολλούς τομείς, με βασικότερους τον κινητικό, νοητικό, συναισθηματικό και κοινωνικό τομέα. Στη μέση παιδική ηλικία (όπως συνηθίζεται να ονομάζεται η ηλικία που το παιδί είναι 7-11 χρονών), τα περισσότερα παιδιά παρουσιάζουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούνται τόσο από την προηγούμενη ηλικία (προσχολική), όσο και από την επόμενη (προεφηβεία και εφηβεία). Δεν είναι ωστόσο απαραίτητο και υποχρεωτικό, όλα τα παιδιά να παρουσιάζουν όλα τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Κάθε παιδί είναι μοναδικό και διαφορετικό και επειδή αναφερόμαστε σε ένα μεγάλο εύρος ηλικίας, θα πρέπει να έχουμε πάντα υπόψη μας τις ατομικές διαφορές.

Υποσημείωση: Στην κατηγοριοποίηση, όταν αναφέρουμε μικρή ηλικία εννοούμε 7-8, και μεγαλύτερη ηλικία 9-11 χρονών.

ΚΙΝΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Καλή, λεπτή κινητική δεξιότητα.

Ενδιαφέρον για ομαδικά παιχνίδια.

Ανάγκη για έντονη σωματική δραστηριότητα (πεζοπορία, ισορροπία, χορός).

Καλή αίσθηση του ρυθμού.

ΝΟΗΤΙΚΟΣ (Γνωστικός) ΤΟΜΕΑΣ

Κατάκτηση και αφομοίωση των εννοιών διατήρησης, αντιστρεψιμότητας, ταξινόμησης και σειροθέτησης (Βιβλιογραφία: Εισαγωγή στις Θεωρίες της Ανθρώπινης Ανάπτυξης, Salkind Neil, εκδ. Πατάκης 2004).

Ανάπτυξη λογικής σκέψης, σχέση αιτίου-αποτελέσματος.

Μεγαλύτερη διάρκεια συγκέντρωσης και προσοχής σε μια δραστηριότητα (σε σχέση με την προηγούμενη ηλικιακή ομάδα), αλλά και ανάγκη για εναλλαγή δραστηριοτήτων.

Υπαρξη φαντασίας, σε συνδυασμό με αναπτυγμένη ρεαλιστική άποψη.

Μαθησιακή ετοιμότητα (ανάγνωση, ορθογραφία, επίλυση μαθησιακών προβλημάτων).

Ανάγκη για βιωματική μάθηση και ιδιαίτερο ενδιαφέρον για πειράματα.

Ενδιαφέρον για να εργαστεί και να ολοκληρώσει το έργο.

Επιθυμία δημιουργικότητας και εφευρετικότητας.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Σχέσεις κυρίως με συνομηλίκους όμοιου φύλου.

Μίμηση προτύπου (κυρίως επιλέγει ενήλικους, δασκάλους, αρχηγούς και σε μεγαλύτερη ηλικία και συνομηλίκους).

Επιθυμία συμμετοχής σε ομάδα και διάθεση να είναι ενεργό μέλος.

Ανάγκη να προσφέρει τις υπηρεσίες του στο κοινωνικό σύνολο που ανήκει.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ανάγκη επιβράβευσης από ενήλικες (συχνά και με υλικές ανταμοιβές / βλ. διακριτικά και αναμνηστικά).

Δυσaráσκεια όταν κρίνεται από ενήλικες (κυρίως μπροστά σε συνομηλίκους).

Αναγνώριση των συναισθημάτων του (αλλά σε μικρή ηλικία, χρειάζεται καθοδήγηση για την έκφραση τους στην ομάδα).

Επιθυμία να πετυχαίνει, να μην κάνει λάθη και να αναπτύσσεται προσωπικά.

(Βιβλιογραφία: Feldman Robert, Εξελικτική Ψυχολογία δια βίου ανάπτυξη, εκδ. Gutenberg, 2009/<http://wcwts.wisc.edu/>)

4. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΜΗΝΟΣ

Για να έχουν τα Πουλιά την ευκαιρία να ζήσουν το Οδηγικό Παιδαγωγικό Πρόγραμμα, καταστρώνεται ετήσιος προγραμματισμός στην αρχή της οδηγικής χρονιάς. Έτσι, οι διαφορετικές δραστηριότητες, που πραγματοποιούνται κατά την διάρκεια της χρονιάς, τοποθετούνται σε μια σειρά.

Το Οδηγικό Παιδαγωγικό Πρόγραμμα

Ο Οδηγισμός προσφέρει στα παιδιά κάθε ηλικίας, ευκαιρίες βιωματικής εκπαίδευσης.

Μέσα από δραστηριότητες που βασίζονται στην Οδηγική Ιδεολογία, η οποία εκφράζεται μέσα από την Υπόσχεση, το Νόμο και το Ρητό, τα παιδιά καταγράφουν εμπειρίες. Πραγματοποιούν δράσεις, που τα μαθαίνουν να ζουν με αξίες, όπως ο σεβασμός, η ελευθερία, η συνεργασία, η φιλία. Το σύνολο των δραστηριοτήτων που βασίζονται στην Οδηγική Ιδεολογία, ονομάζεται Οδηγικό Παιδαγωγικό Πρόγραμμα.

Το Οδηγικό Παιδαγωγικό Πρόγραμμα στηρίζεται στην αρχή της Αυτοδιοίκησης, δηλαδή την αγωγή του παιδιού από το παιδί. Τα παιδιά, μέσα σε μικρές αυτοδιοικούμενες ομάδες, μαθαίνουν να προτείνουν, να αποφασίζουν, να υλοποιούν και να αξιολογούν. Το Οδηγικό Παιδαγωγικό Πρόγραμμα προσφέρει στα παιδιά ευκαιρίες για: Προσωπική ανάπτυξη (δράσεις μέσα από τις οποίες επιδιώκεται η σωματική, φυσική και ψυχική ανάπτυξη του κάθε παιδιού χωριστά), κοινωνική συμμετοχή και προσφορά (δράσεις που βοηθούν τα παιδιά να συμμετέχουν και να προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο), αγάπη για την φύση (δράσεις που μαθαίνουν στα παιδιά να αγαπούν και να σέβονται την φύση και το περιβάλλον). Παράλληλα, κάθε δραστηριότητα περιέχει τα τέσσερα σημεία Αγωγής του παιδιού, που τέθηκαν από τον Ιδρυτή του Οδηγισμού, Αρχιπρόσκοπο Λόρδο Μπέιντεν Πάουελ:

Πνευματική Καλλιέργεια, Υγεία-Υγιεινή, Υπηρεσία, Δεξιότητες (Οργανισμός, σελ.9).

Κάθε εβδομαδιαία συγκέντρωση αναπτύσσεται έτσι, ώστε να περιέχει όλα τα παραπάνω σημεία.

Διαδικασία Προγραμματισμού

Ο ετήσιος προγραμματισμός στον Κλάδο Πουλιών γίνεται από το Αρχηγείο του Σμήνους, αφού ληφθούν υπόψη οι επιθυμίες των Πουλιών, σε Συγκέντρωση που πραγματοποιείται στην αρχή της οδηγικής χρονιάς. Ο ετήσιος προγραμματισμός περιλαμβάνει τα παρακάτω σημεία:

- **Επιθυμίες Πουλιών**

Συγκεντρώνονται με κάποιο πρωτότυπο τρόπο στην αρχή της οδηγικής χρονιάς. Αυτό το σημείο είναι ιδιαίτερα σημαντικό, διότι αποδεικνύει πως το πρόγραμμα στο Σμήνος αναπτύσσεται σύμφωνα με τις ανάγκες και τις επιθυμίες των Πουλιών.

- **Επιθυμίες και Υποχρεώσεις Στελεχών**

Το Αρχηγείο του Σμήνους έχει πάντα κάτι ενδιαφέρον να προτείνει, ενώ είναι επίσης αναγκαίο να είναι γνωστές οι άλλες οδηγικές ή προσωπικές υποχρεώσεις των Στελεχών, ώστε να μην συμπίπτουν με τις δράσεις του Σμήνους.

- **Πρόγραμμα Κεντρικής Διοίκησης - Κλάδου - Περιφέρειας – Τοπικού Τμήματος**

Λαμβάνονται υπόψη οι προτεινόμενες δραστηριότητες και ενσωματώνονται ή συνδυάζονται με τις άλλες δραστηριότητες του Σμήνους.

- **Ανάγκες τόπου (γιορτές, τοπικές εκδηλώσεις, παρελάσεις, λιτανείες κ.τ.λ.)**

Συμπεριλαμβάνονται δράσεις, που έχουν σχέση με επετειακές εκδηλώσεις ή άλλες ανάγκες του τόπου.

Αφού συγκεντρωθούν τα παραπάνω σημεία και μετά την Συγκέντρωση Προγραμματισμού, το Αρχηγείο, σε ένα από τα πρώτα Συμβούλια της χρονιάς γνωρίζοντας πλέον τις ανάγκες των Πουλιών και τις δυνατότητες του Σμήνους, ξεκινάει βάζοντας τον στόχο της χρονιάς. Ο στόχος είναι ιδιαίτερα σημαντικός, διότι κατευθύνει το σύνολο των δραστηριοτήτων του Σμήνους. Λαμβάνοντας λοιπόν όλα τα παραπάνω υπόψη και κυρίως τις επιθυμίες των Πουλιών, το Αρχηγείο του Σμήνους καταστρώνει τον ετήσιο προγραμματισμό.

Διαδικασία Προγραμματισμού

Αρχικά το Αρχηγείο τοποθετεί τα σταθερά σημεία, τα οποία περιλαμβάνονται οπωσδήποτε σε κάθε ετήσιο Προγραμματισμό και τα οποία είναι:

Άνοιγμα Χρονιάς, Μεγάλη Γιορτή, Πέταγμα, Συγκέντρωση Προγραμματισμού, Εκλογές, Ημέρα Οδηγισμού, Εκπαίδευση Πρώτων/Δεύτερων, Ημέρα Σκέψης, Υπόσχεση, Θρησκευτικές και Εθνικές γιορτές (παραδοσιακές, ημερολογιακές κ.τ.λ.), Κλείσιμο Χρονιάς. (Ακολουθεί παράδειγμα με προτεινόμενα «σταθερά» σημεία)

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 17 Άνοιγμα	24 Προετοιμασία Μεγάλης Γιορτής			
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1 Μεγάλη Γιορτή	8 Πέταγμα & Προγραμματισμός	15 Εκλογές	22 Εκλογές	28 Εθνική Εορτή
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 5 Ημέρα Οδηγισμού	12	19	25 Εκπαίδευση Πρώτων/Δεύτερων	
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 3	10	17	24 Χ	31 Χ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 7 Κοπή Πίτας	14	21	28	
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 4 Απόκριες	11	18	25 Ημέρα Σκέψης	
ΜΑΡΤΙΟΣ 4	11	18	25 Εθνική Εορτή	
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1		15 Χ	22 Χ	29
ΜΑΙΟΣ 6 Γιορτή Μητέρας	13	20	27	
ΙΟΥΝΙΟΣ 3 Κλείσιμο			22-28 Χαρούμενο Δάσος	

Στη συνέχεια συμπληρώνονται και τα υπόλοιπα σημεία, σχεδιάζοντας δράσεις που πραγματοποιούν τις επιθυμίες των Πουλιών και βρίσκονται μέσα στον ετήσιο στόχο του Αρχηγείου.

(Ακολουθεί παράδειγμα προτεινόμενου ολοκληρωμένου ετήσιου Προγραμματισμού)

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 17 Άνοιγμα	24 Προετοιμασία Μεγάλης Γιορτής			
------------------------------	---------------------------------------	--	--	--

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1 Μεγάλη Γιορτή	8 Πέταγμα & Συγκέντρωση Προγραμματισμού (επιθυμίες Πουλιών)	15 Συγκέντρωση με Κεντρική Ιδέα την Συνεργασία και Α' μέρος εκλογών	22 Απλή Συγκέντρωση και Β' μέρος εκλογών	28 Εθνική Εορτή Παρέλαση
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 5 Ημέρα Οδηγισμού	12 Απλή Συγκέντρωση	19 Μεγάλο Παιχνίδι - Περίπατος	25 Εκπαίδευση Πρώτων/Δεύτερων 26 Απλή Συγκέντρωση	
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 3 Εργαστήριο Προετοιμασίας Εορταγοράς	10 Εορταγορά Σμήνους	17 Χριστουγεννιάτικο Διήμερο	24 Χ	31 Χ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 7 Απλή Συγκέντρωση & Κοπή Πίτας	14 Συγκέντρωση με Κεντρική Ιδέα	21 Απλή Συγκέντρωση	28 Συγκέντρωση με Κεντρική Ιδέα	
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 4 Αποκριάτικο Εργαστήριο	11 Μονοήμερη Εκδρομή & Υπόσχεση	18 Απλή Συγκέντρωση, προετοιμασία γιορτής Ημέρας Σκέψης	25 Γιορτή Ημέρας Σκέψης	
ΜΑΡΤΙΟΣ 4 Κοινή Συγκέντρωση με άλλο Σμήνος	11 Συγκέντρωση με Κεντρική Ιδέα "Δώσε Χέρι"	18 Απλή Συγκέντρωση	25 Εθνική Εορτή Παρέλαση	
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1 Διήμερη Εκδρομή	8 Πασχαλινή Συγκέντρωση	15 Χ	22 Χ	29 Συγκέντρωση με Κεντρική Ιδέα
ΜΑΙΟΣ 6 Γιορτή Μητέρας	13 Απλή Συγκέντρωση	20 Μεγάλο Παιχνίδι Πόλης	27 Συγκέντρωση με Κεντρική Ιδέα "Πάω κατασκήνωση"	
ΙΟΥΝΙΟΣ 3 Κλείσιμο			22-28 Χαρούμενο Δάσος	

Στο τέλος κάθε Τριμηνίας και στο τέλος της χρονιάς το Σμήνος πραγματοποιεί *Αξιολόγηση τριμηνίας ή χρονιάς*. Αντίστοιχα, το Αρχηγείο του Σμήνους, στο συμβούλιο του πραγματοποιεί χωριστά και δική του αξιολόγηση στο τέλος της κάθε τριμηνίας και της χρονιάς. Κατά την αξιολόγηση μιας δουλειάς δεν αξιολογούμε άτομα, αλλά αποτελέσματα εργασίας, δηλαδή το κατά πόσο έχει πραγματοποιηθεί ο στόχος

που έχουμε θέσει, ενώ τα άτομα αξιολογούνται με βάση το πόσο συνετέλεσαν στην επίτευξη του στόχου και το κατά πόσο προόδευαν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας. Το Αρχηγείο προσπαθεί, ώστε να διατηρείται ωραίο κλίμα στις ανθρώπινες σχέσεις και δίνει πάντα το καλό παράδειγμα.

Η αξιολόγηση δεν είναι το κλείσιμο μιας δουλειάς, αλλά η διαδικασία που βοηθά την επαναστοχοθέτηση σε ένα νέο ξεκίνημα. Γι' αυτό το λόγο τονίζονται τόσο τα θετικά, όσο και τα αρνητικά σημεία και η αξιολόγηση πρέπει να είναι σαφής, εποικοδομητική και καλοπροαίρετη με στόχο να προοδεύει ο καθένας μας ξεχωριστά.

Ο ετήσιος προγραμματισμός περιέχει κατά μέσο όρο 30-35 Συγκεντρώσεις τον χρόνο, εκ των οποίων:

- 6-8 Απλές Συγκεντρώσεις
- 8-12 Συγκεντρώσεις με Κεντρική Ιδέα
- 2-3 Μονοήμερες εκδρομές
- 1-2 Διήμερες εκδρομές
- 3-4 Μεγάλα Παιχνίδια - Περιπάτους - Παιχνίδια πόλης
- 3-4 Εορταστικές Συγκεντρώσεις
- 1-2 Κοινές Συγκεντρώσεις με άλλες ομάδες
- 2 Συγκεντρώσεις Τελετών (Πετάγματος, Υπόσχεσης)
- 1 Συγκέντρωση Προγραμματισμού
- 2 Συγκεντρώσεις Εκλογών
- 1 Μεγάλη Γιορτή (όπου υπάρχει Γαλαξίας)

Τα συστατικά ενός πετυχημένου Προγραμματισμού είναι η σωστή αναλογία δράσης και ηρεμίας, πρόγραμμα εντός και εκτός Εστίας, εξάσκηση του πνεύματος και του σώματος και εναλλαγή του ατομικού και ομαδικού στοιχείου, ενώ τα σημεία που χρειάζονται προσοχή στον Προγραμματισμό είναι:

- Η υποδοχή των νέων Πουλιών από τον Γαλαξία, η Μεγάλη Γιορτή, γίνεται στην αρχή της οδηγικής χρονιάς, σε χωριστή ημέρα, και προηγείται του Πετάγματος. Τα καινούργια Πουλιά (από τ' Αστέρια) συμμετέχουν στην Συγκέντρωση Προγραμματισμού εκφράζοντας τη γνώμη τους. Τη Μεγάλη Γιορτή την οργανώνουμε μαζί με τα Πουλιά του Σμήνους.
- Είναι καλό στην αρχή της οδηγικής χρονιάς, να γίνεται Συγκέντρωση φίλων, με στόχο να αποκτήσει το Σμήνος νέα Πουλιά.
- Το Πέταγμα γίνεται στην αρχή της οδηγικής χρονιάς και προηγείται της Συγκέντρωσης Προγραμματισμού και των Εκλογών.
- Οι επιθυμίες των Πουλιών για τον Προγραμματισμό λαμβάνονται στην επόμενη ή στην δεύτερη Συγκέντρωση μετά την Μεγάλη Γιορτή.
- Οι Εκλογές στο Σμήνος γίνονται σε δύο Συγκεντρώσεις και πραγματοποιούνται μετά το Πέταγμα.
- Η Εκπαίδευση Πρώτων/Δεύτερων γίνεται οπωσδήποτε κάθε χρόνο και πραγματοποιείται μέσα στις επόμενες Συγκεντρώσεις από τις Εκλογές, προς το τέλος της πρώτης Τριμηνίας.
- Τελετή της Υπόσχεσης πραγματοποιείται κατά την διάρκεια της οδηγικής χρονιάς. Καλό είναι να πραγματοποιείται μέχρι και το τέλος της δεύτερης Τριμηνίας και συνήθως κατά τη διάρκεια μιας διήμερης εκδρομής. Τελετή Υπόσχεσης μπορεί να πραγματοποιηθεί και κατά την διάρκεια του Χαρούμενου Δάσους.
- Μέσα στην πρώτη Τριμηνία χρειάζεται απαραίτητα να προγραμματίζεται Συγκέντρωση γονέων. Στην πρώτη επαφή με τους γονείς των Πουλιών, παρουσιάζεται το Αρχηγείο του Σμήνους και τα

οφέλη των Πουλιών από την ζωή τους στο Σμήνος. Στην Συγκέντρωση γονέων φροντίζουμε να συμμετέχει και η Τοπική Έφορος.

- Για την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων λαμβάνονται σοβαρά υπόψη οι γνώμες των Πουλιών, τις οποίες και ζητάμε τακτικά, ιδίως μετά από σημαντικές δράσεις. Στο τέλος κάθε Τριμηνίας, το Αρχηγείο του Σμήνους πραγματοποιεί αξιολόγηση της τριμηνίας και επανεξετάζει τον Προγραμματισμό της επόμενης για τυχόν διαφοροποιήσεις και αλλαγές που χρειάζεται να γίνουν.
- Το Αρχηγείο χρειάζεται να δείχνει ευελιξία κατά την διάρκεια της χρονιάς και να διαμορφώνει ανάλογα το Πρόγραμμα, συμπεριλαμβάνοντας όσα από την αρχή δεν είχαν προβλεφθεί.

5. Η ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΣΤΟ ΣΜΗΝΟΣ

Η συγκέντρωση στον κλάδο Πουλιών γίνεται μια φορά κάθε βδομάδα και διαρκεί 2 ώρες. Μπορεί να πραγματοποιηθεί εντός ή εκτός εστίας. Τα Πουλιά σε μια συγκέντρωση μπορούν να παίξουν, να δημιουργήσουν, να τραγουδήσουν, να συζητήσουν, να προσδεύσουν.

Η Συγκέντρωση είναι η ευκαιρία που έχουμε μαζί με τα Πουλιά, να ανακαλύψουμε τον «εξωριστό» κόσμο της Οδηγικής παρέας. Το διάστημα των ωρών που τα παιδιά περνούν στην ομάδα είναι πραγματικά πολύ σημαντικό για την περαιτέρω ανάπτυξή τους σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο.

Γι' αυτό τον λόγο χρειάζεται να είμαστε δίπλα τους και να τα βοηθάμε να αξιοποιούν με τον καλύτερο τρόπο τον χρόνο που αφιερώνουν στο Σμήνος.

Έχοντας στο μυαλό μας ως αρχή οποιουδήποτε παιδαγωγικού προγράμματος που σχεδιάζουμε, τα χαρακτηριστικά της ηλικίας των Πουλιών, οι συγκεντρώσεις και οι δραστηριότητες μας βασίζονται πάντα στους τρεις μας άξονες :

- **την προσωπική ανάπτυξη,**
- **την κοινωνική προσφορά και**
- **τη ζωή στη φύση.**

Με αυτό τον τρόπο, μετατρέπουμε το Σμήνος σε ένα χώρο που το παιδί αναπτύσσει τις δεξιότητες του και αναπτύσσεται μέσα από τις εμπειρίες που βιώνει μαζί με άλλα παιδιά της ηλικίας του.

Δομή συγκέντρωσης

Η δομή των Συγκεντρώσεων και η επιλογή των δραστηριοτήτων που περιέχουν, εξασφαλίζουν την ισορροπία, την εναλλαγή και τη γνώση. Λέξεις κλειδιά στο σχεδιασμό και την υλοποίηση του Οδηγικού Παιδαγωγικού Προγράμματος. Ο βασικότερος συντελεστής της ανάπτυξης των Πουλιών μέσα από την ζωή στο Σμήνος είναι, χωρίς αμφιβολία, το ίδιο το Στέλεχος. Ο ενθουσιασμός, το κέφι, η διάθεση για περιπέτεια και παιχνίδι, η περιέργεια, η ανακάλυψη, η προσπάθεια, η δημιουργία, η επιδίωξη της γνώσης χρειάζεται, πρώτα από όλα, να αφορά το ίδιο το Αρχηγείο. Την ομάδα δηλαδή των ενηλίκων, που βοηθάει το Πουλί να εξελιχθεί και να γνωρίσει τον κόσμο γύρω του.

Πρωταγωνιστής αυτής της ομαδικής προσπάθειας είναι το Σοφό Πουλί. Ο ρόλος, όμως, ολόκληρου του αρχηγείου στην Συγκέντρωση (από την προετοιμασία μέχρι και την υλοποίηση) σφραγίζει την ποιότητα του προγράμματος. Το Σοφό Πουλί και τα υπόλοιπα μέλη του αρχηγείου, πάντα, ως πρότυπα στα μάτια των Πουλιών, εμπνέουν, κινητοποιούν, ξεσηκώνουν, ενθουσιάζουν και οδηγούν το Σμήνος σε ένα δρόμο εκπλήξεων, προόδου και γνώσης, μέσα από το πρόγραμμα κάθε Συγκέντρωσης.

Κάθε συγκέντρωση έχει ένα Άνοιγμα που διαρκεί γύρω στα 5-10 λεπτά. Το Άνοιγμα μπορεί να είναι ένα ζωηρό παιχνίδι, ένας χορός ή μια τελετή.

Το κυρίως μέρος της Συγκέντρωσης διαρκεί 70-90 λεπτά και ποικίλει ανάλογα με το είδος της Συγκέντρωσης. Μπορεί να αποτελείται από παιχνίδια, τραγούδια, εργαστήρια και ώρα Προόδου. Η ώρα Φωλιάς γίνεται, εφόσον είναι απαραίτητη, πριν από τον Κύκλο Κουβέντας. Διαρκεί 10-15 λεπτά και είναι η ώρα που συγκεντρώνεται η Φωλιά και συζητά θέματα που την αφορούν, όπως ο στολισμός Φωλιάς,

Υπευθυνότητες, συνδρομές κλπ. Σε κάθε συγκέντρωση γίνεται απαραίτητως Κύκλος Κουβέντας. Είναι η ώρα που όλο το Σμήνος συζητά και αποφασίζει για θέματα που το απασχολούν, είναι η ευκαιρία να ακουστεί η γνώμη των Πουλιών. Ο Κύκλος Κουβέντας δεν ξεπερνά τα 15 λεπτά και γίνεται προς το τέλος της Συγκέντρωσης και πριν το Κλείσιμο.

Το Κλείσιμο της Συγκέντρωσης μπορεί να είναι μια σκέψη, ένα ήρεμο τραγούδι, μια κραυγή που έχει φτιάξει το Σμήνος ή ένα μήνυμα που θέλουμε να δουλέψουν στο μυαλό τους τα Πουλιά μέχρι την επόμενη Συγκέντρωση. Διαρκεί δε το πολύ 5 λεπτά.

Παραδείγματα απλών Συγκεντρώσεων

Παράδειγμα 1

Άνοιγμα	10 λεπτά
Εργαστήρι	40 λεπτά
Παιχνίδια	20 λεπτά
Τραγούδια	20 λεπτά
Παιχνίδια	10 λεπτά
Κύκλος Κουβέντας	15 λεπτά
Κλείσιμο	5 λεπτά

ΣΥΝΟΛΟ 120 λεπτά

Παράδειγμα 2

Άνοιγμα	5 λεπτά
Παιχνίδια	20 λεπτά
Εργαστήρι	30 λεπτά
Παιχνίδια	20 λεπτά
Ώρα Φωλιάς	15 λεπτά
Παιχνίδια	15 λεπτά
Κύκλος Κουβέντας	10 λεπτά
Κλείσιμο	5 λεπτά

ΣΥΝΟΛΟ 120 λεπτά

Είδη Συγκέντρωσης :

1. Απλή Συγκέντρωση
2. Συγκέντρωση με Κεντρική Ιδέα
3. Εορταστική Συγκέντρωση
4. Κοινή Συγκέντρωση με άλλη Ομάδα
5. Περίπατος
6. Μεγάλο Παιχνίδι
7. Μονοήμερη εκδρομή
8. Διήμερη εκδρομή
9. Εκλογές

Απλή Συγκέντρωση

Η απλή Συγκέντρωση είναι μια λιγότερο σύνθετη μορφή. Η ονομασία απλή δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει σχεδιασμένο πρόγραμμα ή ότι το Σμήνος δεν περνάει δύο δημιουργικές και ευχάριστες ώρες βασισμένες στους 3 άξονες. Οι απλές Συγκεντρώσεις πραγματοποιούνται πριν ή και μετά από μια σημαντική δράση, μια Συγκέντρωση εκτός Εστίας, ένα Μεγάλο Παιχνίδι και γενικότερα, από οποιαδήποτε έντονη δραστηριότητα. Κατά την διάρκεια των απλών Συγκεντρώσεων, τα Πουλιά έχουν την ευκαιρία να ασχοληθούν με την Φωλιά τους, να συζητήσουν μεταξύ τους, να παίξουν, να τραγουδήσουν, να φροντίσουν θέματα που αφορούν τις Υπευθυνότητες τους και να συμμετέχουν σε ένα πιο απλό πρόγραμμα. Η επιλογή του εργαστηρίου ή των παιχνιδιών πρέπει πέρα από τη διασκέδαση να δίνει την ευκαιρία στα Πουλιά να αποκτήσουν νέες γνώσεις, να αναπτύξουν δεξιότητες, να συνεργαστούν αρμονικά σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά της ηλικίας και τον στόχο του Κλάδου.

Συγκέντρωση με Κεντρική Ιδέα

Ότι υπάρχει γύρω μας, μπορεί να αποτελέσει μια θαυμάσια ευκαιρία, για μια Συγκέντρωση με Κεντρική Ιδέα. Τα ερεθίσματα, που μπορούν να αποτελέσουν αφορμές, υπάρχουν μέσα σε βιβλία, στο Internet, στο πάρκο της γειτονιάς, στην επικαιρότητα, δίπλα μας. Οι επιθυμίες των Πουλιών δίνουν πάντα τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει το Σμήνος Συγκεντρώσεις, που στόχο έχουν να βοηθήσουν τα Πουλιά, να

γνωρίσουν όσο περισσότερα πράγματα γίνεται, για κάποιο συγκεκριμένο θέμα ή αφηρημένη έννοια και να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους.

Ορισμένες Κεντρικές Ιδέες Συγκεντρώσεων θα μπορούσαν να βασιστούν: στο νερό, το θέατρο, τη φιλία, το βιβλίο, την υγεία, το διάστημα, τους πειρατές, τη μουσική, την πατρίδα, το ποτήρι, τον ήλιο, τους θεούς του Ολύμπου, το τσίρκο, τους δημοσιογράφους, τη βροχή, την Ιταλία, τους ινδιάνους, τη γάτα, τον Πάμπλο Πικάσο, τον Ρομπέν των Δασών, κ.α.

Στις Συγκεντρώσεις με Κεντρική Ιδέα, όλη η δομή του προγράμματος, από το άνοιγμα μέχρι το κλείσιμο, έχει σχέση με το θέμα. Είναι σημαντικό να τονιστεί, ότι για να προετοιμαστεί σωστά μια Συγκέντρωση με Κεντρική Ιδέα είναι αναγκαίο να αναζητηθούν πληροφορίες σε διάφορα βιβλία, εγκυκλοπαίδειες, άλλες εκδόσεις ή από κάποιον ειδικό.

Εορταστική Συγκέντρωση

Οι Εθνικές και Τοπικές Επέτειοι, οι Θρησκευτικές εορτές, οι Διεθνείς Ημέρες, αποτελούν συχνά ευκαιρίες για εορταστικές Συγκεντρώσεις. Κατά την διάρκεια εορταστικών Συγκεντρώσεων, το Σμήνος έχει την ευκαιρία να παρευρεθεί σε εκδηλώσεις, που οργανώνονται στον τόπο ή και να γιορτάσει την ιδιαίτερη ημέρα, με το δικό του πρόγραμμα. Το πρόγραμμα των εορταστικών Συγκεντρώσεων, που πραγματοποιούνται στο Σμήνος ή σε κάποιο άλλο χώρο του τόπου, καλό θα είναι να προετοιμάζεται και να υλοποιείται από τα Πουλιά και τα Στελέχη μαζί. Στις εορταστικές Συγκεντρώσεις μπορούν να προσκαλούνται οι γονείς και φίλοι των Πουλιών, η/ο Τοπική/ός Έφορος και ο/η Έφορος Περιφέρειας, Μέλη του Τοπικού Συμβουλίου και φίλοι του Οδηγισμού.

Κοινή Συγκέντρωση με άλλη Ομάδα

Τα Σμήνη μπορούν να πραγματοποιούν κοινές Συγκεντρώσεις με άλλα Σμήνη, με Γαλαξίες, Ομάδες Οδηγών και Μεγάλων Οδηγών, Αγέλες, και ομάδες παιδιών από άλλες κοινωνικές οργανώσεις, πολιτιστικά σωματεία και αθλητικά κέντρα. Στόχος των Κοινών Συγκεντρώσεων με άλλες Οδηγικές Ομάδες και Σμήνη είναι να γνωρίσουν τα Πουλιά Οδηγούς από άλλα μέρη, να ανταλλάξουν εμπειρίες και να αντιληφθούν το μέγεθος της Οδηγικής οργάνωσης. Οι κοινές Συγκεντρώσεις των Σμηνών με άλλες εξωοδηγικές ομάδες υποστηρίζουν την ανταλλαγή γνώσεων, την φιλία και την συνεργασία. Το πρόγραμμα των κοινών Συγκεντρώσεων προετοιμάζεται από το Αρχηγείο του Σμήνους εγκαίρως και πάντα σε συνεννόηση με την συνεργαζόμενη ομάδα.

Περίπατος

Η Συγκέντρωση Περιπάτου διαρκεί δύο έως τέσσερις ώρες. Πραγματοποιείται σε χώρο κοντά στην Εστία. Η μετακίνηση των Πουλιών γίνεται με τα πόδια, με μέσο μαζικής μεταφοράς ή και με πούλμαν. Η Συγκέντρωση Περιπάτου μπορεί να είναι στο πάρκο της περιοχής, σε μουσείο του τόπου, σε ένα κοντινό κήπο ή κτήμα και να συνδυάζεται με Μεγάλο Παιχνίδι ή με κάποια Συγκέντρωση Κεντρικής Ιδέας. Το Αρχηγείο του Σμήνους έχει ενημερώσει εγγράφως τους γονείς των Πουλιών, σχετικά με την ώρα αναχώρησης και επιστροφής στην Εστία, καθώς και για τον τόπο προορισμού. Σε περίπτωση που ο περίπατος διαρκέσει παραπάνω από 2 ώρες, καλό θα είναι να υπάρχει κάποιο μικρό σνακ, τύπου δεκατιανό.

Μεγάλο Παιχνίδι

Το Μεγάλο Παιχνίδι είναι παιχνίδι περιπέτειας, φαντασίας και γνώσεων. Κάθε Μεγάλο Παιχνίδι στηρίζεται σε μια Κεντρική Ιδέα (μύθο), με την οποία το Αρχηγείο δημιουργεί μια ιδιαίτερη ατμόσφαιρα. Οι μεταμφιέσεις, η πρωτότυπη παρουσίαση των δραστηριοτήτων, η διακόσμηση των σταθμών και η συνεχής υπενθύμιση της Κεντρικής Ιδέας, βοηθούν τα Πουλιά να ζήσουν κάτι διαφορετικό. Το Μεγάλο Παιχνίδι έχει συγκεκριμένη δομή, καθορισμένη ώρα έναρξης και λήξης (άνοιγμα-κλείσιμο), ενώ τα Πουλιά κινούνται από σταθμό σε σταθμό, ακολουθώντας σύντομα, ξεκάθαρα και ευανάγνωστα μηνύματα (ιχνηλασία). Όταν ξεκινούν όλες οι Φωλιές μαζί, η διάρκεια των σταθμών χρειάζεται να είναι η ίδια, όπως και οι μεταξύ τους αποστάσεις, η διαδρομή που ακολουθούν τα Πουλιά να είναι ξεκάθαρη για να μπορούν να την αναγνωρίσουν. Το Μεγάλο Παιχνίδι μπορεί να πραγματοποιηθεί σε οποιοδήποτε εξωτερικό χώρο. Το Αρχηγείο φροντίζει να έχει επισκεφθεί, νωρίτερα, τον χώρο και να έχει προετοιμάσει, εγκαίρως, το

υλικό και τις δραστηριότητες των Πουλιών σε κάθε σταθμό. Το Μεγάλο Παιχνίδι δίνει στα Πουλιά ευκαιρίες να μάθουν καινούργια πράγματα, να δημιουργήσουν, να συνεργαστούν και να διασκεδάσουν.

Είδη Μεγάλων Παιχνιδιών

Πόλης: Μεγάλο Παιχνίδι, που στόχο έχει να βοηθήσει τα Πουλιά να γνωρίσουν καλύτερα έναν τόπο, μια γειτονιά, μια πόλη και τους ανθρώπους της. Μπορεί να ασχοληθούν με ήθη, έθιμα, εκκλησίες, αξιόλογα κτίρια, μουσεία, τους κατοίκους, τα επαγγέλματά τους κ.τ.λ. Οι Φωλιές συνοδεύονται απαραίτητα από ένα Στέλεχος.

Φύσης: Μεγάλο Παιχνίδι που πραγματοποιείται στην ύπαιθρο και περιλαμβάνει δραστηριότητες, που βοηθούν τα Πουλιά να αποκτήσουν και να εφαρμόσουν γνώσεις για την Φύση και το Περιβάλλον.

Νυχτερινό: Μεγάλο Παιχνίδι, το οποίο πραγματοποιείται το βράδυ, με στόχο να βοηθήσουμε τα Πουλιά να εξοικειωθούν με το σκοτάδι. Το Αρχηγείο φροντίζει το Νυχτερινό Παιχνίδι να μην έχει τρομακτικά στοιχεία. Το Νυχτερινό Μεγάλο Παιχνίδι πραγματοποιείται μόνο κατά την διάρκεια κατασκηνωτικού τριημέρου, Χαρούμενου Δάσους ή ακόμη και διήμερης εκδρομής ανάλογα πάντα με τη δυναμική της ομάδας. Τα Πουλιά κινούνται, απαραίτητα, με την συνοδεία Στελέχους. Το Νυχτερινό δεν τελειώνει ποτέ αργότερα από τις 10.30 το βράδυ, ενώ είναι σημαντικό να τονιστεί ότι τα Πουλιά παίζουν το Νυχτερινό, αμέσως μετά το βραδινό φαγητό και ποτέ δεν ξυπνούν κατά την διάρκεια της νύχτας, για να παίξουν Νυχτερινό Παιχνίδι.

Βημάτων/Πτυχιών: Μεγάλο Παιχνίδι που στόχο έχει να βοηθήσει στην Πρόοδο του Σμήνους και τα Πουλιά να υλοποιήσουν ή να προετοιμάσουν τα βήματα και τα πτυχία που έχουν επιλέξει.

Κουλάδα των προκλήσεων: Μεγάλο Παιχνίδι με στόχο την έντονη δραστηριότητα, την εκτόνωση, την κίνηση και περιπέτεια. Μπορεί να παίζεται είτε ανά φωλιές είτε ατομικά (με ελεύθερη επιλογή του κάθε Πουλιού) ανάλογα το πώς έχει σχεδιαστεί. Περιέχει δραστηριότητες με σχοινιά, σκαρφάλωμα, γέφυρες, αντοχή, νερό ή ακόμη και λάσπη, πάντα προσαρμοσμένο στις δυνατότητες του συγκεκριμένου συνόλου παιδιών, καθώς και στο χώρο και την εποχή, προτείνεται για διήμερα, κατασκηνωτικά τριήμερα και κατασκηνώσεις.

Κυνήγι Θησαυρού: Μεγάλο Παιχνίδι που στόχο έχει την ταχύτητα, τη συνεργασία και την αποτελεσματικότητα της κάθε φωλιάς. Υπάρχει συγκεκριμένος μύθος και στοιχεία που τα Πουλιά πρέπει να συλλέξουν. Οι Φωλιές πρέπει να περάσουν απ' όλους τους σταθμούς όσο πιο γρήγορα γίνεται, να κάνουν την δραστηριότητα με επιτυχία και να πάρουν από τον κάθε σταθμό ένα στοιχείο ή κάποιο αποδεικτικό.

Ιδιαιτερότητα: Μία φωλιά και μόνο αναδεικνύεται νικήτρια, αυτή που έχει καταφέρει να περάσει με επιτυχία από όλους τους σταθμούς και έχει μαζέψει όλα τα στοιχεία.

Παίζεται ανά φωλιές, αλλά έχει διπλό αριθμό σταθμών απ' όσες είναι οι φωλιές. Κάθε σταθμός διαρκεί το πολύ 10 λεπτά και οι δραστηριότητες προσανατολίζονται σε αυτό, έχοντας πάντα στο νου να ταιριάζουν στα χαρακτηριστικά της ηλικίας των Πουλιών.

Δεν υπάρχει συγκεκριμένη σειρά με την οποία πάνε οι φωλιές από σταθμό σε σταθμό, αλλά καθώς τα Πουλιά ψάχνουν μπορούν να πηγαίνουν σε όποιον σταθμό ανακαλύπτουν. Μπορούν ακόμη να υπάρχουν και μερικοί «κρυφοί σταθμοί», δηλαδή σταθμοί που δεν φαίνονται με την πρώτη ματιά γιατί για παράδειγμα το Στέλεχος που βρίσκεται εκεί κάνει κάτι φαινομενικά άσχετο με το κυνήγι (π.χ. κόβει σαλάτα ή κοιμάται ή κάνει ντους).

Στο Κυνήγι του Θησαυρού τα Πουλιά μπορούν να πάρουν απαντήσεις ή στοιχεία από όποιον συναντούν δίνοντας συγκεκριμένο σύνθημα και παίρνοντας συγκεκριμένο παρασύνθημα που το έχουμε ορίσει από την αρχή του Κυνηγιού.

Π.χ. *Σύνθημα:* Ξέρεις κάτι;

Παρασύνθημα: Ξέρω πολλά! ή

Σύνθημα: Μήπως είδες το φυλαχτό;

Παρασύνθημα: Μόνο ένα σύμβολο!

Δηλαδή, κάθε φορά που μια Φωλιά συναντά κάποιον που πιστεύει ότι έχει κάποιο στοιχείο για τη λύση του μυστηρίου, πρέπει να του δίνει το σύνθημα. Αν αυτός που ακούσει το σύνθημα, έχει στοιχεία για το παιχνίδι τότε θα τους απαντήσει με το παρασύνθημα και αυτό σημαίνει ότι θα παραμείνουν στο σταθμό.

Μόνο αν θέσουν το σωστό ερώτημα, θα πάρουν τη σωστή απάντηση. Αν πουν το σωστό σύνθημα και δεν λάβουν τη σωστή απάντηση, σημαίνει ότι αυτός ο άνθρωπος που ρώτησαν δεν ξέρει τίποτα και πρέπει να ψάξουν παρακάτω. Αν πουν ή ρωτήσουν οτιδήποτε άλλο, το άτομο που συναντούν – ακόμη κι αν έχει σταθμό – θα πρέπει να τους απαντήσει κάτι άσχετο ώστε να φύγουν και να πάνε παρακάτω.

Κανόνες:

1. Μόνο μία φωλιά μπορεί να υπάρχει σε κάθε σταθμό κάθε φορά.
2. Αν σε ένα σταθμό υπάρχει ήδη μια φωλιά, η επόμενη μπορεί είτε να φύγει και να πάει σε άλλο σταθμό είτε να περιμένει σε απόσταση που θα έχουμε ορίσει εμείς από την αρχή του κυνηγιού (π.χ. 10 μέτρα ή 40 βήματα).
3. Το σύνθημα θα πρέπει να δοθεί από όλη την ομάδα μαζί. Αν τυχόν δεν πει όλη η φωλιά μαζί το σύνθημα, μπορούμε και να μην δώσουμε το παρασύνθημα και να περιμένουμε την ομαδικότητα.
4. Η κάθε φωλιά κινείται όλη μαζί. Αν μια φωλιά φτάσει διάσπαρτη και το σύνθημα δοθεί, ακόμη κι αν είναι σωστό, μπορούμε να μην δώσουμε το σωστό παρασύνθημα και να μην αφήσουμε τη φωλιά να κάτσει.
5. Ορίζουμε εξαρχής τον συνολικό χρόνο στα Πουλιά (π.χ. μέχρι τη Δύση του ήλιου ή μέχρι ο Μεγάλος Μάγος να σφυρίξει 5 φορές)
6. Αν μια φωλιά τελειώσει πριν το προκαθορισμένο χρόνο πρέπει να φωνάζει μαζί και δυνατά το σύνθημα και το παρασύνθημα 3 φορές.
7. Μόλις τελειώσει η πρώτη φωλιά, λήγει και το παιχνίδι σε όποιο σταθμό κι αν βρίσκεται η κάθε φωλιά.

Φροντίζουμε οι φωλιές να έχουν κατανοήσει τη λειτουργία του συνθήματος και παρασυνθήματος και εξηγούμε τους κανόνες στις φωλιές προτού ξεκινήσουν να ψάχνουν τους σταθμούς.

Μονοήμερη εκδρομή

Η μονοήμερη εκδρομή πραγματοποιείται οποιαδήποτε εποχή. Διαρκεί από τις 08.00 π.μ. έως και τις 5.00 μ.μ. το αργότερο. Το Σμήνος μεταφέρεται, στον τόπο της εκδρομής, με μέσο μαζικής μεταφοράς ή με πούλμαν. Ο χώρος μπορεί να είναι στο βουνό, στην ακροθαλασσιά, στο δάσος, σε καταφύγιο κτλ. Το Αρχηγείο χρειάζεται να έχει επισκεφθεί ωρίτερα τον χώρο, που θα πραγματοποιηθεί η εκδρομή, και να έχει ελέγξει τα θέματα που αφορούν την ασφάλεια των Πουλιών (νερό, ιατρός, αστυνομία, κτλ). Το Αρχηγείο του Σμήνους οφείλει να ενημερώσει την/τον Τ. Έφορο και τους γονείς των Πουλιών, εγγράφως, για την ώρα αναχώρησης και επιστροφής στην Εστία, για τον τόπο προορισμού και για την εξάρτηση των Πουλιών (τι χρειάζεται τα Πουλιά να έχουν μαζί τους). Επίσης διανέμει σχετική δήλωση συμμετοχής, την οποία οι γονείς επιστρέφουν υπογεγραμμένη, προκειμένου να συμμετάσχουν τα παιδιά τους στην εκδρομή. Το πρόγραμμα της μονοήμερης εκδρομής είναι βασισμένο σε κάποια Κεντρική Ιδέα και χρειάζεται σημαντική προετοιμασία από όλο το Αρχηγείο.

Διήμερη εκδρομή

Η διήμερη εκδρομή πραγματοποιείται οποιαδήποτε εποχή. Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται η επιλογή του χρόνου, ώστε, κατά την διάρκεια της εκδρομής, οι καιρικές συνθήκες να επιτρέψουν στο Σμήνος να χαρεί την επαφή με την φύση και το πρόγραμμα της εκδρομής. Η διαμονή των Πουλιών γίνεται σε οργανωμένο χώρο (δηλαδή χώρο περιφραγμένο, που φυλάσσεται, με μόνιμες υγιεινές εγκαταστάσεις, ασφαλές και κτιστό μαγειρείο, τρεχούμενο πόσιμο νερό και πυρασφάλεια) σε οίκημα ή σε σκηνές, όταν στο Αρχηγείο συμμετέχει Κατασκηνωτής με Άδεια ή Δίπλωμα και Εντολή Αρχηγού Κατασκηνώσεως. Το Σμήνος αναχωρεί την πρώτη ημέρα στις 07.00 π.μ. περίπου, και επιστρέφει την δεύτερη ημέρα στις 5.00 μ.μ. το αργότερο. Το Σμήνος μεταφέρεται στον τόπο της εκδρομής με μέσο μαζικής μεταφοράς ή με πούλμαν. Ο χώρος μπορεί να είναι στο βουνό, στην ακροθαλασσιά, στο δάσος, σε καταφύγιο κτλ. Το Αρχηγείο χρειάζεται να έχει επισκεφθεί, ωρίτερα, τον χώρο που θα πραγματοποιηθεί η εκδρομή και να έχει ελέγξει τα θέματα που αφορούν την ασφάλεια των Πουλιών (νερό, ιατρός, αστυνομία κτλ). Είναι σημαντικό, στην περίπτωση

της διήμερης εκδρομής, να υπάρχει στο Αρχηγείο μέλος με γνώσεις Πρώτων Βοηθειών. Το Αρχηγείο του Σμήνους έχει ενημερώσει σε συγκέντρωση Γονέων, που πραγματοποιεί τουλάχιστον ένα μήνα νωρίτερα από την ημερομηνία πραγματοποίησης της δράσης και στην οποία παραβρίσκεται και ο Τ. Έφορος, τους γονείς των Πουλιών, σχετικά με την ημερομηνία, την ώρα αναχώρησης και επιστροφής στην Εστία, τον τόπο προορισμού και την εξάρτηση των Πουλιών (τι χρειάζεται τα Πουλιά να έχουν μαζί τους). Στην διήμερη εκδρομή συμμετέχουν τα Πουλιά, των οποίων οι γονείς έχουν επιστρέψει υπογεγραμμένη δήλωση συμμετοχής.

Το πρόγραμμα της διήμερης εκδρομής είναι, επίσης, βασισμένο σε κάποια Κεντρική Ιδέα και χρειάζεται σημαντική προετοιμασία, από όλο το Αρχηγείο, έτσι ώστε τα Πουλιά να χαρούν την φύση και την επαφή με το περιβάλλον.

ΠΡΟΣΟΧΗ:

ΤΟ ΣΜΗΝΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙ ΜΟΝΟΗΜΕΡΕΣ/ΔΙΗΜΕΡΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ, ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΤΙΚΟ ΤΡΙΗΜΕΡΟ Ή/ΚΑΙ ΧΑΡΟΥΜΕΝΟ ΔΑΣΟΣ ΣΕ ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΕΩΣ ΤΟ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ 350 ΧΛΜ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΠΟΥ ΕΔΡΕΥΕΙ ΤΟ ΣΜΗΝΟΣ, ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΝΟΔΕΙΑ ΤΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΕΙΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΟΠΙΝ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ.

ΓΙΑ ΝΑ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ ΤΟ ΣΜΗΝΟΣ ΜΕ ΠΛΟΙΟ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΣΥΝΟΔΕΙΑ ΕΝΟΣ ΣΤΕΛΕΧΟΥΣ ΑΝΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΠΟΥΛΙΑ, ΓΡΑΠΤΗ ΑΔΕΙΑ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΔΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΠΟΥΛΙΩΝ.

6. ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Η Αυτοδιοίκηση στα μέτρα των Πουλιών εφαρμόζεται με τις Φωλιές, τον Κύκλο Κουβέντας (που αποτελεί το πιο δυνατό σημείο της Αυτοδιοίκησης στον Κλάδο Πουλιών), την Ώρα Φωλιάς, τις Εκλογές Πρώτων/Δεύτερων, τις Υπευθυνότητες Σμήνους και Φωλιάς καθώς και την Εκπαίδευση Πρώτων/Δεύτερων. Με αυτά τα εργαλεία κάνουμε τα Πουλιά να αισθάνονται πως το Σμήνος τους ανήκει και πως συμμετέχουν ενεργά στην διοίκηση του.

Η "Αυτοδιοίκηση" είναι μια λέξη μεγάλη για ένα επτάχρονο ή δεκάχρονο παιδί. Εν τούτοις είναι ακριβώς η εποχή που μπορεί ν' αρχίσει να εφαρμόζει τις αρχές της, με το δικό του απλό τρόπο. Είναι φανερό όμως ότι για αυτό χρειάζεται μια ιδιαίτερη διαπαιδαγώγηση κι ένα κατάλληλο περιβάλλον, όπου ο καθένας μπορεί ν' αναπτυχθεί ελεύθερα, να βρει την θέση του μέσα στην "ομάδα", να συνειδητοποιήσει τις ευθύνες του, να προσφέρει πρόθυμα για το κοινό καλό την ενεργητικότητα και τις ικανότητές του. Η επιτυχία μιας τέτοιας διαπαιδαγώγησης των Πουλιών εξαρτάται από δύο παράγοντες:

α) Από την καλή εφαρμογή του συστήματος αυτοδιοικήσεως του Κλάδου

β) Από την στάση και το πνεύμα του Αρχηγείου (Το βιβλίο της Αρχηγού των Πουλιών, σελ.55)

Φωλιές

Το Σμήνος χωρίζεται σε μικρότερες ομάδες Πουλιών, τις Φωλιές. Σε ένα Σμήνος υπάρχουν 3-4 Φωλιές αποτελούμενες από 6-8 Πουλιά. Σε κάθε Φωλιά υπάρχει το Πρώτο και το Δεύτερο Πουλί, που είναι οι επικεφαλής της Φωλιάς. Τα υπόλοιπα Πουλιά αναλαμβάνουν Υπευθυνότητες στην Φωλιά τους (υλικό, ταμείο, φαρμακείο, τραγούδια, παιχνίδια), ώστε όλοι να συμμετέχουν στην λειτουργία του Σμήνους. Τα ονόματα των Φωλιών στο Σμήνος είναι πάντα ονόματα πουλιών και δεν αλλάζουν κατά την διάρκεια των ετών της λειτουργίας του Σμήνους, καθώς αποτελούν κομμάτι της ιστορίας του.

Κύκλος Κουβέντας

Ο Κύκλος Κουβέντας αποτελεί το μέσο, με το οποίο τα Πουλιά μαθαίνουν την αρχή της συνεργασίας με τους άλλους. Στον Κύκλο Κουβέντας δίνονται ευκαιρίες για πρωτοβουλία και αυτοέκφραση. Κάθε Πουλί πρέπει να αισθάνεται ότι η γνώμη του βαραίνει και ότι πρέπει να σέβεται τις γνώμες των άλλων. Το παράδειγμα των Στελεχών είναι σημαντικό στην περίπτωση αυτή. Ο Κύκλος Κουβέντας μαθαίνει στα Πουλιά να μιλούν, να ακούν, να προγραμματίζουν, να μοιράζονται ευθύνες, να αξιολογούν την δουλειά τους. Είναι ένα μικρό κομμάτι της Συγκέντρωσης, αλλά πολύ σημαντικό, γιατί οι αποφάσεις του κατευθύνουν όλες τις άλλες ασχολίες. Ο Κύκλος Κουβέντας:

- γίνεται υποχρεωτικά σε κάθε Συγκέντρωση
- διαρκεί περίπου 15 λεπτά (όχι περισσότερο)
- γίνεται συνήθως στο τέλος της Συγκέντρωσης, όταν τα Πουλιά έχουν ξοδέψει την ενεργητικότητα τους και είναι έτοιμα να καθίσουν για κουβέντα. Υπάρχει δυνατότητα να γίνει και στην αρχή της Συγκέντρωσης, αν αυτό απαιτείται από το θέμα της Συγκέντρωσης ή της δραστηριότητας
- μπορεί να αρχίζει με κάποιο ιδιαίτερο σήμα
- διευθύνεται από το Σοφό Πουλί, αλλά πάντα έχουν κάτι να πουν τα υπόλοιπα μέλη του Αρχηγείου

Στον Κύκλο Κουβέντας δεν αξιολογούμε αναλυτικά το πρόγραμμα της κάθε Συγκέντρωσης, αλλά μόνον ιδιαίτερα σημεία π.χ. Μεγάλο Παιχνίδι, εκδρομή, επίσκεψη σε κάποιο χώρο. Τα θέματα συζήτησης στον Κύκλο Κουβέντας μπορεί επίσης να είναι θέματα επιμορφωτικά ή επίκαιρα (όχι πολιτικά), ανακοινώσεις Αρχηγείου και Φωλιών, παρουσίαση Βημάτων, αλλά και προβλήματα που αντιμετωπίζει το Σμήνος ή κάποια Πουλιά, οπότε η συζήτηση είναι γενική και απρόσωπη για να μην θιγούν συγκεκριμένα άτομα.

Στον Κύκλο Κουβέντας τα Πουλιά μαθαίνουν:

- να ζητούν τον λόγο με το ανάλογο μυστικό σήμα
- να περιμένουν την σειρά τους για να μιλήσουν
- να σέβονται γνώμες διαφορετικές από την δική τους

Επίσης στον Κύκλο Κουβέντας:

- προσπαθούμε να ενθαρρύνουμε όλα τα Πουλιά να μιλήσουν
- σημειώνουμε τις αποφάσεις που πήραμε και βοηθάμε να τις τηρήσουμε.

Ώρα Φωλιάς

Η Ώρα Φωλιάς διαρκεί 10-15 λεπτά και είναι καλό να γίνεται σε κάθε Συγκέντρωση. Είναι η ώρα που η Φωλιά συγκεντρώνεται και συζητά θέματα που την ενδιαφέρουν. Το Αρχηγείο έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα, βοηθά χωρίς να επιβάλλει την άποψη του και δεν επεμβαίνει στις αποφάσεις της Φωλιάς. Στην Ώρα Φωλιάς τα Πουλιά μπορούν να ασχοληθούν με τον στολισμό της Φωλιάς, να ετοιμάσουν παιχνίδια και τραγούδια, να μοιράσουν Υπευθυνότητες, να δουλέψουν την Πρόοδο, να συζητήσουν κάποιο θέμα ή πρόβλημα που θα φέρουν στον Κύκλο Κουβέντας κλπ. Η Ώρα Φωλιάς γίνεται πριν τον Κύκλο Κουβέντας.

Εκλογές Πρώτων / Δεύτερων

Οι Εκλογές των Πρώτων/Δεύτερων στο Σμήνος γίνονται σε δύο Συγκεντρώσεις. Είναι σημαντικό κάθε χρόνο να εξηγείται στην πρώτη Συγκέντρωση ακριβώς, η διαδικασία των Εκλογών σε όλο το Σμήνος. Είναι σημαντικό να τονιστεί, ότι τόσο στην πρώτη όσο και στην δεύτερη Συγκέντρωση Εκλογών Πρώτων / Δεύτερων, η Συγκέντρωση δεν περιλαμβάνει μόνο την διαδικασία των Εκλογών. Αφιερώνεται μέρος των Συγκεντρώσεων στις Εκλογές και την υπόλοιπη ώρα γίνεται κανονικό Πρόγραμμα.

Στην πρώτη Συγκέντρωση γίνεται η προετοιμασία για τις Εκλογές που θα ακολουθήσουν στην επόμενη Συγκέντρωση. Στον Κύκλο Κουβέντας συζητούνται και αποφασίζονται τα κριτήρια και τα προσόντα των Πρώτων/Δεύτερων: να έχει δώσει Υπόσχεση, να είναι παλιό Πουλί (για να γνωρίζει την ζωή στο Σμήνος και να μπορεί να βοηθήσει τα Πουλιά της Φωλιάς του), να είναι συνεργάσιμο, φιλικό και πρόθυμο. Στη συνέχεια, όλο το Σμήνος προτείνει στον Κύκλο Κουβέντας Πουλιά, που έχουν τα προσόντα και μπορούν να βάλουν υποψηφιότητα. Αφού ερωτηθούν οι προτεινόμενοι και δεχθούν, καταρτίζεται ο πίνακας υποψηφίων για τις εκλογές. Το ψηφοδέλτιο που καταρτίζεται καλό είναι να έχει τον διπλάσιο αριθμό υποψηφίων από τον αριθμό των Φωλιών (πχ αν έχουμε 4 Φωλιές θα έχουμε ψηφοδέλτιο με 8 υποψήφιους). Το Αρχηγείο συμμετέχει στην συζήτηση και βοηθά τα Πουλιά να επιλέξουν τα σωστά κριτήρια και προσόντα για τους υποψήφιους Πρώτους και Δεύτερους, αλλά δεν προτείνει Πουλιά για υποψήφια. Η επιλογή των υποψηφίων είναι έργο ΜΟΝΟ των Πουλιών.

Στην πρώτη Συγκέντρωση των εκλογών, στον Κύκλο Κουβέντας, εκλέγεται και η εφορευτική επιτροπή που είναι τετραμελής. Αποτελείται από ένα μέλος του Αρχηγείου και 2-3 Πουλιά που δεν είναι υποψήφια. Η εκλογή της εφορευτικής επιτροπής είναι ανοικτή και όχι μυστική. Το Στέλεχος που συμμετέχει, συνήθως δεν είναι το Σοφό Πουλί, αλλά κάποιο άλλο μέλος του Αρχηγείου.

Στη δεύτερη Συγκέντρωση γίνονται οι Εκλογές των Πρώτων. Τα Πουλιά παίρνουν το ψηφοδέλτιο, που έχει καταρτιστεί από την προηγούμενη Συγκέντρωση και σε μυστική ψηφοφορία βάζουν μέχρι τόσους σταυρούς, όσος ο αριθμός των Φωλιών, π.χ. εάν στο Σμήνος έχουμε 4 Φωλιές, πρέπει να εκλεγούν 4 Πρώτα και τα Πουλιά πρέπει να βάλουν μέχρι 4 σταυρούς. Το Αρχηγείο δεν ψηφίζει και δεν επεμβαίνει με κανένα τρόπο στα αποτελέσματα των εκλογών. Οι υποψήφιοι των εκλογών δεν έχουν χρόνο, κατά την διάρκεια της συγκέντρωσης για "προεκλογικό αγώνα", για την αποφυγή αντιπαραθέσεων στο Σμήνος. Σε περίπτωση ισοψηφίας μεταξύ 2 ή 3 υποψηφίων γίνονται επαναληπτικές Εκλογές, μεταξύ των ισοψηφησάντων μόνο. Αν και στην δεύτερη ψηφοφορία έχουμε ισοψηφία, τότε οι Πρώτοι εκλέγονται με κλήρο από τους ισοψηφήσαντες. Στην περίπτωση που εκλεγούν δύο ή και περισσότερα Πουλιά από την ίδια Φωλιά, το ένα θα παραμείνει στην Φωλιά του και τα άλλα θα αλλάξουν Φωλιά. Η επιλογή του Πουλιού που θα μείνει θα γίνει από τα άμεσα ενδιαφερόμενα Πουλιά, δηλαδή τα πρώτα της ίδιας Φωλιάς. Αν δεν μπορούν να αποφασίσουν, τότε γίνεται κλήρωση μεταξύ τους (τα παραπάνω τα γνωρίζουν τα Πουλιά από την ενημέρωση της πρώτης Συγκέντρωσης).

Αφού τελειώσει η εκλογή των Πρώτων εκλέγονται τα Δεύτερα με μυστική ψηφοφορία μέσα στην Φωλιά και με βάση τα κριτήρια που είχαν καθοριστεί για τους Πρώτους. Μετά το τέλος των Εκλογών τα υπόλοιπα Πουλιά μοιράζονται τις Υπευθυνότητες της Φωλιάς. Στο τέλος της δεύτερης Συγκέντρωσης γίνεται η απονομή των διακριτικών Πρώτων και Δεύτερων.

Σε περίπτωση που το Πρώτο Πουλί μιας Φωλιάς δεν μπορεί να ανταποκριθεί στα καθήκοντά του και έχει δυσκολίες, το Αρχηγείο διακριτικά βοηθά την Φωλιά μέσα στην οδηγική χρονιά, καθώς και παροτρύνει το 2^ο να αναπληρώνει όπως μπορεί τα καθήκοντα του 1^{ου}, αλλά σε καμία περίπτωση δεν έχουμε πάλι Εκλογές.

Αν κατά την διάρκεια της Οδηγικής χρονιάς κάποιος Πρώτος παραιτηθεί από την θέση του, ή αποχωρήσει από το Σμήνος, τότε το Αρχηγείο προτείνει στο πρώτο επιλαχόν Πουλί, από το ψηφοδέλτιο των Εκλογών, να αναλάβει την θέση. Σε περίπτωση που δεχθεί, αλλά είναι σε άλλη Φωλιά, θα αλλάξει Φωλιά για να καλύψει την κενή θέση, στην Φωλιά από την οποία αποχώρησε το Πρώτο. Αν αρνηθεί, το Αρχηγείο προτείνει στο επόμενο επιλαχόν. Αν τελικά κανένα από τα Πουλιά, που συμμετείχαν στο ψηφοδέλτιο, δεν δεχθεί, τότε την θέση του Πρώτου παίρνει το Δεύτερο και έχουμε Εκλογές μέσα στην Φωλιά για καινούργιο Δεύτερο.

Υπευθυνότητες Φωλιάς και Σμήνους

Στο Σμήνος, τα Πουλιά μοιράζονται διάφορες Υπευθυνότητες. Το Αρχηγείο θα πρέπει να έχει ξεκαθαρίσει το αντικείμενο των Υπευθυνότητων και να δίνει έμφαση σε αυτές, μέσα από τις Συγκεντρώσεις.

Οι Υπευθυνότητες Φωλιάς συνήθως είναι: Υλικό Φωλιάς, Ταμείο Φωλιάς, Βιβλίο Τραγουδιών, Παιχνίδια, Φαρμακείο και Καθαριότητα.

Ενώ οι Υπευθυνότητες Σμήνους είναι: Τοτέμ, Σημαία Σμήνους, Βιβλιοθήκη.

Σε αυτές μπορούν να προστεθούν και άλλες, που μπορούν να σκεφθούν μόνα τους τα Πουλιά. Η διάρκεια των Υπευθυνοτήτων (Σμήνους και Φωλιάς) αποφασίζεται στον Κύκλο Κουβέντας, αλλά η μικρότερη διάρκεια τους είναι 3 μήνες και η μεγαλύτερη 1 χρόνο.

Εκπαίδευση Πρώτων/Δεύτερων

Η Εκπαίδευση Πρώτων/Δεύτερων πραγματοποιείται κάθε χρόνο, λίγο καιρό μετά τις Εκλογές. Σκοπός της Εκπαίδευσης είναι να συνειδητοποιήσουν τα Πουλιά τον ρόλο τους και να βοηθήσουν την Φωλιά τους. Μπορεί να γίνει σε συνεργασία με άλλα Σμήνη, ακόμη και σε επίπεδο Περιφέρειας.

Διαρκεί ανάλογα με τον αριθμό των Πουλιών και τις ανάγκες τους, αλλά όχι λιγότερο από 6 εκπαιδευτικές ώρες. Προτείνουμε να γίνεται με μία μονοήμερη ή διήμερη εκδρομή, προκειμένου τα Πουλιά να βιώνουν πιο υπεύθυνα το ρόλο τους.

Έχει Κεντρική Ιδέα, πάνω στην οποία θα βασιστεί το πρόγραμμα. Η Κεντρική Ιδέα πρέπει να εμπνέει και να βοηθά τα 1^α και τα 2^α Πουλιά να αφομοιώσουν το ρόλο τους. Η εκπαίδευση περιλαμβάνει όλα τα προγραμματικά κομμάτια που έχει μια εκδρομή (Διακριτικά, Άνοιγμα-Κλείσιμο, Ντοσιέ, Πίνακες διακόσμησης, Αναμνηστικά, Ζωηρά παιχνίδια).

Τα θέματα της Εκπαίδευσης συνήθως είναι:

- Ρόλος Πρώτων/Δεύτερων Πουλιών
- Σχέσεις Πρώτου/Δεύτερου και Φωλιάς
- Σχέσεις Πρώτου/Δεύτερου και Αρχηγείου
- Υπευθυνότητες στη Φωλιά
- Ωρα Φωλιάς
- Στολή/Σήματα/Μυστικά σήματα
- Πουλιά του Κόσμου (Διεθνής φιλία)
- Εργαστήρι Ψυχαγωγίας

Κάθε θέμα της Εκπαίδευσης διαρκεί περίπου 20 λεπτά.

Η προτεινόμενη εκπαιδευτική μεθοδολογία που πρέπει να ακολουθούμε κατά τη διάρκεια της Εκπαίδευσης αποτελείται από τα εξής βήματα:

1. Γνώση σχετικά με το θέμα (7 -10 λεπτά)

Τι πρέπει να γνωρίζουμε σχετικά με το θέμα; (Τι είναι, Πότε, Ποιος, Πώς, Γιατί).

Εντοπίζουμε και κωδικοποιούμε αυτή τη γνώση, η οποία βρίσκεται στα βιβλία και τα βοηθήματα του Κλάδου και την προσαρμόζουμε στα μέτρα των Πουλιών. Βρίσκουμε τον τρόπο με τον οποίο θα το παρουσιάσουμε.

2. Παιχνίδι Κατανόησης (3-5 λεπτά)

Τι κατάλαβαν;

Επιβεβαιώνουμε πως όλοι έχουν κατανοήσει τα σημαντικά σημεία της γνώσης. Βρίσκουμε έναν ευχάριστο τρόπο (παιχνίδι, χορό, τραγούδι ή κάτι άλλο στο οποίο συμμετέχει όλη η ομάδα), για να επιβεβαιώσουμε πως αυτά που παρουσιάσαμε έχουν γίνει κατανοητά σε όλους.

3. Εφαρμογή(5-10 λεπτά)

Από τη θεωρία στην πράξη!

Σχεδιάζουμε κάτι που θα μας βοηθήσει να εφαρμόσουμε στην πράξη αυτά που μόλις μάθαμε. Τα Πρώτα και τα Δεύτερα Πουλιά (όλα μαζί ή χωρισμένα σε μικρότερες ομάδες) υλοποιούν αυτά που έχουν μάθει.

4. Αξιολόγηση (2-5 λεπτά)

Τι κερδίζω από αυτό;

Σε αυτό το σημείο τα Πουλιά αξιολογούν κατά πόσο αισθάνονται έτοιμα να εφαρμόσουν αυτό που έμαθαν. Η ουσιαστική αξιολόγηση βέβαια προκύπτει παρακολουθώντας από εκεί και έπειτα τη δράση τους στη ζωή του σμήνους.

7. ΠΡΟΟΔΟΣ

Ένα από τα πιο βασικά χαρακτηριστικά της ηλικίας των Πουλιών είναι η συνεχής όρεξη για μάθηση και νέες εμπειρίες. Η Υπόσχεση, τα Βήματα και τα Πτυχία δίνουν στα Πουλιά την ευκαιρία της προσωπικής ανάπτυξης. Βοηθούν δηλαδή τα Πουλιά να αναπτυχθούν σωματικά, ψυχικά και πνευματικά. Ανάλογα με την ηλικία και τις ικανότητες των Πουλιών, η Πρόοδος μέσα από τις διαφορετικές ασχολίες που προτείνει, βοηθά τα Πουλιά να καλλιεργήσουν τις κλίσεις τους, να ανακαλύψουν ενδιαφέροντα, και να γνωρίσουν πολλά και χρήσιμα πράγματα για τον κόσμο γύρω τους.

Η Πρόοδος των Πουλιών είναι ουσιαστικά ένα σύστημα αυτοεκπαίδευσης. Τα Πουλιά στο Σμήνος πρέπει να παίρνουν την πρόοδο στα χέρια τους και να αποφασίζουν μόνα τους να μάθουν περισσότερα για όσα τα ενδιαφέρουν. Ο ρόλος του Στελέχους στην Πρόοδο είναι πολύ σημαντικός, καθώς χρειάζεται να επινοεί πρωτότυπους τρόπους και έξυπνες ιδέες, με τις οποίες βοηθά την Πρόοδο του κάθε Πουλιού και υποστηρίζει με αυτό τον τρόπο την Πρόοδο του Σμήνους. Τα Πουλιά μέσα από τις Συγκεντρώσεις γεμίζουν γνώσεις και καταγράφουν εμπειρίες, που τους ανοίγουν διάπλατα νέους ορίζοντες.

Η Πρόοδος στο Σμήνος αποτελείται από τρία μέρη:

την **Υπόσχεση**, τα **Βήματα** με στόχο να πάρουν το Πρώτο και το Δεύτερο Φτερό και τα **Πτυχία**.

Η διαδικασία προετοιμασίας Βημάτων και Πτυχίων μπορεί να ξεκινήσει αμέσως μετά την Υπόσχεση και δουλεύεται παράλληλα.

ΥΠΟΣΧΕΣΗ

Ένα καινούριο Πουλί έρχεται στο Σμήνος και αποκτά το βιβλίο "Βήματα στον Κόσμο". Οι πρώτες 25 σελίδες ξεναγούν το Πουλί στον κόσμο του Σμήνους. Το Σμήνος όμως δεν είναι σχολείο και ό,τι περιέχουν τα "Βήματα στον Κόσμο" οφείλουμε να το "δώσουμε" εμείς στα Πουλιά με ευχάριστο τρόπο.

Με διάφορες δραστηριότητες, που γίνονται κατά τη διάρκεια της Πρώτης Τριμηνίας, δουλεύουμε προετοιμάζοντας τα καινούργια Πουλιά για την Υπόσχεση (Βήματα στον Κόσμο, 33). Σιγά σιγά και συστηματικά εξοικειώνονται τα Πουλιά με όσα χρειάζεται να γνωρίζουν, για τη ζωή στο Σμήνος. Είναι αυτονόητο ότι αν σε μία φορά δοθούν όλες αυτές οι πληροφορίες ή παρουσιαστούν σαν μάθημα, το Πουλί δεν θα έχει κανένα όφελος και δεν θα έχει υλοποιηθεί ο στόχος, που είναι να μάθουν τα Πουλιά όλα τα μυστικά του Σμήνους και να προετοιμαστούν σωστά για να δώσουν την Υπόσχεσή τους.

Το Ρητό, ο Νόμος και η Υπόσχεση εκφράζουν, στα μέτρα των Πουλιών, την οδηγική Ιδεολογία. Είναι τα μέσα, με τα οποία έρχονται τα Πουλιά σε επαφή με αξίες που δίνουν νόημα στην ζωή, όπως αγάπη, συνεργασία, φιλία, σεβασμός και χαρά. Το Ρητό είναι η ευκαιρία που προσφέρει το Σμήνος στα Πουλιά για Προσφορά και Υπηρεσία προς τους άλλους. Το Ρητό " Δώσε Χέρι" εκφράζει την ιδέα της Υπηρεσίας στην γλώσσα του παιδιού, και την κάνει απαραίτητο μέρος της καθημερινής ζωής (Το βιβλίο της Αρχηγού των Πουλιών, 85). Το Σοφό Πουλί χρειάζεται να δείξει πώς μπορεί η καθημερινή Καλή Πράξη, να είναι κάτι ξεχωριστό και να ενθαρρύνει τα Πουλιά να Δίνουν Χέρι προτείνοντας ομαδικές Καλές Πράξεις, που μπορεί να πραγματοποιήσει όλο το Σμήνος ή η Φωλιά.

Ο Νόμος δεν είναι μια σειρά από απαγορεύσεις. Δεν λέει τι δεν πρέπει να κάνουν τα Πουλιά, αλλά τι πρέπει να κάνουν για να ανήκουν στο Σμήνος. Αποτελεί τον κανόνα της λειτουργίας του Σμήνους και μαθαίνει στα Πουλιά την έννοια του δικαίωματος και της υποχρέωσης.

"Υπόσχομαι να προσπαθήσω". Μία φράση που ακούγεται απλή και συνήθως βγαίνει αβίαστα ή αλλιώς, μία σπουδαία υπόθεση για ένα παιδί 7-11 ετών. Μία καινούρια περιπέτεια, για ένα καινούριο Πουλί, που δεν έχει μάθει απαραίτητα να μοιράζεται, να συνεργάζεται, να συμμετέχει, να δημιουργεί και να "βοηθά τους άλλους γύρω του". Χρήσιμο είναι να έχουμε στο μυαλό μας ότι σε αυτή την ηλικία, οι άλλες υποσχέσεις που δίνει ένα παιδί διαρκούν περίπου μία μέρα... "Υπόσχομαι να διαβάσω όλα μου τα μαθήματα", "Υπόσχομαι ότι θα είμαι λίγο πιο υπομονετικός με τον Αλέξη", "Υπόσχομαι να ακούω τη δασκάλα μου". Αυτή βέβαια η διαπίστωση αποτελεί μια πρόκληση, καθώς σκοπός είναι μέσα από τις εμπειρίες, που δίνονται στα Πουλιά, να μάθουν να παίρνουν αποφάσεις και να τις τηρούν. Το σήμα της Υπόσχεσης που φοράει το Πουλί στο μαντήλι, του υπενθυμίζει κυρίως αυτά που συμβολίζει, δηλαδή το Νόμο, το Ρητό και την Υπόσχεση. Η προετοιμασία Υπόσχεσης καλό είναι να γίνεται από το Σοφό Πουλί. Σε πολλά σημεία της προετοιμασίας Υπόσχεσης, είναι σκόπιμο να συμμετέχει όλο το Σμήνος. Τα περισσότερα, άλλωστε, σημεία της προετοιμασίας Υπόσχεσης αποτελούν δραστηριότητες, που εύκολα

εντάσσονται στο πρόγραμμα του Σμήνου. Υπάρχουν όμως και σημεία που τα καινούργια Πουλιά χρειάζεται να δουλεύουν μόνα τους ενώ το υπόλοιπο Σμήνος μπορεί να ασχολείται με την Πρόοδό του (για να μη χάνουν τα καινούργια Πουλιά κομμάτια Προγράμματος και να αισθάνονται ισότιμα σε σχέση με τα υπόλοιπα Πουλιά).

Σημαντικά κομμάτια της διαδικασίας προόδου και ένταξης των Πουλιών στη ζωή στο σμήνος είναι το **Παραμύθι των Πουλιών, το Χαμόγελο, τα 5 πράγματα, η Στολή του Πουλιού, το κομπολόι, το Ρητό, ο Νόμος, η Υπόσχεση.**

Υπάρχουν πολλοί τρόποι που μπορείτε να δουλέψετε τις συγκεντρώσεις προόδου, παρακάτω σας προτείνουμε κάποιους:

Το Παραμύθι των Πουλιών

1) Ακούγεται το Παραμύθι των Πουλιών μαγνητοφωνημένο και τα Πουλιά αυτοσχεδιάζουν κινητικά, σύμφωνα με αυτό που ακούν.

2) Τα Πρώτα ή μια ομάδα Πουλιών που το επιθυμεί, αναλαμβάνουν να παρουσιάσουν με θέατρο, σκετς, μιμική, ή τραγούδι το Παραμύθι των Πουλιών στο υπόλοιπο Σμήνος.

3) Έχουμε εικονογραφήσει το Παραμύθι των Πουλιών και τα καινούργια Πουλιά προσπαθούν να βάλουν τις εικόνες σε σειρά και μετά συζητούμε γι' αυτές.

4) Φτιάχνουμε τις φιγούρες του Παραμυθιού των Πουλιών (δέντρα, πουλιά, κάμπιες, κουκουβάγια κτλ) από χοντρό χαρτόνι. Κάθε Πουλί έχει από μία φιγούρα και καθώς διαβάζουμε το Παραμύθι, τα Πουλιά στέκονται στο χώρο ανάλογα με τον "χαρακτήρα" που κρατούν. Έτσι σχηματίζεται το δάσος σαν τρισδιάστατη φωτογραφία.

Η παρουσίαση του παραμυθιού πρέπει να γίνεται με όλο το Σμήνος, για να έχουν όλα τα παιδιά τις ίδιες προσλαμβάνουσες και να μπορούν να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους. Είναι στο χέρι του Αρχηγείου να εφευρίσκει κάθε χρόνο διαφορετικό τρόπο να παρουσιάζει το παραμύθι, προκειμένου να διατηρούν το ενδιαφέρον τους και τα πιο έμπειρα Πουλιά. Δοκιμάστε να εμπλέξετε περισσότερο τα μεγαλύτερα Πουλιά, έχουν την εμπειρία, τη γνώση, αλλά και τη διάθεση.

Το Χαμόγελο

Κάθε φορά που έρχεται ένα καινούργιο Πουλί στο Σμήνος παίρνει ένα «κάτι», που αντιστοιχεί στο "χαμόγελο". Θα το έχει πάντα στην τσέπη του ή στο τσαντάκι με τα 5 πράγματα (Βήματα στον Κόσμο, 20).

Τα 5 πράγματα

Τα Πουλιά κάνουν έναν κύκλο, μέσα σ' αυτόν υπάρχουν διάφορα αντικείμενα και ανάμεσα σε αυτά σχοινί, μπλοκ, στυλό, μαντήλι, παραμάνα (τα 5 πράγματα). Τα Πουλιά αριθμούνται από το 1 έως το 5. Το Σοφό Πουλί λέει ένα νούμερο π.χ. το 1. Τότε όλα τα 1 τρέχουν γύρω από τον κύκλο και, όταν φτάσουν ξανά στη θέση τους, μπαίνουν μέσα στον κύκλο και παίρνουν ένα αντικείμενο από τα 5 πράγματα. Πριν ξεκινήσει το παιχνίδι έχουμε εξηγήσει σε όλα τα Πουλιά ποιά είναι τα 5 πράγματα (Βήματα στον Κόσμο, σελ.19).

Η Στολή του Πουλιού:

Δύο Πουλιά φορούν λάθος Στολή (ανάποδα το μαντήλι, κόκκινα παπούτσια κλπ.). Τα Πουλιά σε δύο γραμμές τρέχουν και προσπαθούν να διορθώσουν, ό,τι πιστεύουν ότι είναι λάθος. Στο τέλος, όλα τα Πουλιά βλέπουν τη σωστή Στολή και μαθαίνουν γιατί τη φοράμε (Βήματα στον Κόσμο, σελ.19).

Το κομπολόι

Καθώς ακούγεται το παραμύθι, τα Πουλιά έχουν τα υλικά μπροστά τους και φτιάχνουν το δικό τους κομπολόι (Βήματα στον Κόσμο, σελ.31).

Το Ρητό

Ζητούμε από τα Πουλιά να σκεφτούν και να παρουσιάσουν με μιμική, μια φανταστική Καλή Πράξη που θα ήθελαν να πραγματοποιήσουν με όλο το Σμήνος. Τα Πουλιά ζωγραφίζουν σ' ένα χαρτί το αποτύπωμα

του χεριού τους, το κολλάνε στην Φωλιά τους και, κάθε φορά που κάνουν μια Καλή Πράξη, κολλάνε πάνω του ένα αυτοκόλλητο (Βήματα στον Κόσμο, σελ.26).

Ο Νόμος

Φτιάχνουμε ένα παζλ με τα κομμάτια του Νόμου και τα Πουλιά το συναρμολογούν. Δίνουμε στα Πουλιά εφημερίδες και περιοδικά και φτιάχνουν κολάζ, με εικόνες που εκφράζουν το νόημα του Νόμου (Βήματα στον Κόσμο, 26).

Η Υπόσχεση

Αποτελεί το πρώτο στάδιο της προόδου των Πουλιών.

Διαδικασία: Για να δώσει ένα Πουλί Υπόσχεση καλό είναι να έχει ζήσει τη ζωή στο Σμήνος και να έχει πάει τουλάχιστον μια διήμερη εκδρομή. Οι εμπειρίες που θα έχει αποκτήσει είναι ικανές να καλύπτουν τις απαιτήσεις που αναφέρονται στο βιβλίο.

Συγκεκριμένα αναφέρεται (σελ.33):

Για να δώσεις Υπόσχεση πρέπει:

-Να ξέρεις:

- ♣ την Υπόσχεση
- ♣ το Νόμο
- ♣ το Ρητό
- ♣ το Χαιρετισμό
- ♣ το Παραμύθι των Πουλιών
- ♣ το Τραγούδι της Υπόσχεσης

-Να φοράς τη στολή σου.

-Να έχεις μαζί τα πέντε πράγματα, την οδηγική σου ταυτότητα και τη συνδρομή για το Σμήνος.

-Να έχεις συμμετάσχει σε μια δράση εκτός Εστίας (περίπατος ή διήμερη εκδρομή).

-Να κάνεις κάτι από την πρώτη, τη δεύτερη και την τρίτη ενότητα (Α, Β, Γ) που ακολουθούν και να το παρουσιάσεις στο Σοφό Πουλί.

Α) Γνωριμία με τη Φωλιά μου

- ♣ Μάθε λίγα πράγματα για τα Πουλιά της Φωλιάς σου (την οικογένειά τους ~ σε ποια πόλη γεννήθηκαν ~ σε ποια τάξη πηγαίνουν ~ ποια είναι τα ενδιαφέροντά τους, κ.λπ.).
- ♣ Πρότεινε και παίξε ένα αγαπημένο παιχνίδι στη Φωλιά σου.
- ♣ Προσπάθησε να περιγράψεις ή να ζωγραφίσεις το πουλί που έδωσε το όνομα στη Φωλιά σου.

Β) Προσφορά στο Σμήνος

- ♣ Βοήθησε στην καθαριότητα της Εστίας μετά από μία συγκέντρωση.
- ♣ Φέρε στο Σμήνος υλικά που δεν χρησιμοποιείς για το στολισμό της Φωλιάς.
- ♣ Πρότεινε μια ιδέα που θα κάνει τη ζωή στο Σμήνος πιο εύκολη.

Γ) Η Οδηγική μας οικογένεια

Απάντησε σε μία τουλάχιστον από τις παρακάτω ερωτήσεις:

- ♣ Από πότε υπάρχει Σμήνος στην περιοχή σου;
- ♣ Πότε ιδρύθηκε ο Οδηγισμός στην Ελλάδα και από ποιον;
- ♣ Τι είναι τα Αστέρια, οι Οδηγοί και οι Μεγάλοι Οδηγοί;

Έρθε η ώρα της Υπόσχεσής σου

Θα τη δώσεις όπως την δίνουν όλα τα Πουλιά στον κόσμο το καθένα στη δική του γλώσσα. Όλα αυτά τα Πουλιά έχουν το ίδιο χαμόγελο με σένα, δίνουν την Υπόσχεση για να προσπαθήσουν να κάνουν τον κόσμο καλύτερο και τηρούν το Νόμο και το Ρητό.

Εσύ ξέρεις γιατί δίνεις την Υπόσχεση και είσαι αποφασισμένος να την κρατήσεις. Θέλεις να προσπαθήσεις μ' όλη σου τη δύναμη κάθε μέρα και πιο πολύ και χωρίς να χρειάζεται να σου λέει κάποιος τι πρέπει να κάνεις. Διάβασε προσεκτικά την Υπόσχεση, κατάλαβέ τη, σκέψου και αποφάσισε. Είσαι πλέον έτοιμο να βοηθάς παντού και πάντοτε!

Προχώρησε με χαμόγελο!

Εμείς ως Στελέχη...

Παρακολουθούμε τη πορεία του κάθε Πουλιού ξεχωριστά, παροτρύνουμε να συμμετέχει ενεργά και δίνουμε ευκαιρίες για πρόοδο.

Καλό είναι να οργανώνουμε μια συγκέντρωση προετοιμασίας υπόσχεσης, στην οποία επιβεβαιώνουμε ότι έχουν καλύψει τα κομμάτια Α, Β & Γ που αναφέρονται παραπάνω. Εκτός από την εικόνα που έχουμε διαμορφώσει ως Αρχηγείο για το κατά πόσο είναι έτοιμο ένα Πουλί να δώσει Υπόσχεση, είναι θεμιτό το Σοφό Πουλί να κάνει μια κουβέντα μαζί του και να συζητήσει μαζί του κατά πόσο πιστεύει ότι μπορεί να δώσει την Υπόσχεσή του. Εφόσον είμαστε όλοι έτοιμοι, οργανώνουμε μια τελετή Υπόσχεσης στο πλαίσιο μιας εκδρομής ή της συγκέντρωσης για την Ημέρα Σκέψης ή έστω και απλής συγκέντρωσης. Είναι σημαντικό να έχει ιδιαίτερο χαρακτήρα για να είναι μια ευχάριστη και ολοκληρωμένη εμπειρία για το Πουλί. Περισσότερες πληροφορίες για την τελετή Υπόσχεσης: Βοήθημα Στελεχών "Η Ζωή στο Σμήνος" σελ.26-27.

Σήμα: μπρούτζινο πουλί Υπόσχεσης, καρφίτσωνεται στις άκρες του μαντηλιού (η μια άκρη είναι πάνω στην άλλη)

ΒΗΜΑΤΑ

Πρώτο και Δεύτερο Φτερό

"Αμέσως μετά την Υπόσχεση, τα Πουλιά αρχίζουν να κάνουν νέα "βήματα", μεγαλύτερα και πιο δύσκολα και αρχίζουν να πετάνε με το ένα ή και τα δύο Φτερά τους". Τα Βήματα είναι ασχολίες και δραστηριότητες που επιτρέπουν στα Πουλιά να ασχοληθούν με πράγματα που τους αρέσουν, να ανακαλύψουν νέα ενδιαφέροντα και να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους. Είναι ευχάριστες προτάσεις για δημιουργική απασχόληση. Σκοπός των Βημάτων είναι να δώσουν στα Πουλιά περισσότερες, αλλά και ποικίλες ευκαιρίες, για νέες περιπέτειες. Τα Πουλιά έχουν πολλά να κερδίσουν από την ενασχόλησή τους με τα Βήματα. Τα Στελέχη χρειάζεται να φροντίζουν, ώστε, μέσα από τις Συγκεντρώσεις, να δίνουν την ευκαιρία σε όλα τα Πουλιά να δοκιμάσουν νέα πράγματα. Τα Πουλιά μπορούν να αρχίσουν να ασχολούνται με τα Βήματα, αμέσως μόλις δώσουν την Υπόσχεσή τους. Στο βιβλίο των Πουλιών "ΒΗΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ" παρουσιάζονται τα προτεινόμενα Βήματα, σύμφωνα με τους τρεις άξονες του Οδηγικού Παιδαγωγικού Προγράμματος, Κοντά στην Φύση (Ζωή στην Φύση), Ανεβαίνω Ψηλότερα (Προσωπική Ανάπτυξη) και Δίνω Χέρι (Κοινωνική Προσφορά).

Στη Β' ενότητα του βιβλίου "Βήματα στον Κόσμο" υπάρχουν συνολικά τρία κεφάλαια βασισμένα στους 3 άξονες:

Κεφάλαιο 1 "Ανεβαίνω Ψηλότερα"

Κεφάλαιο 2 "Κοντά στη Φύση"

Κεφάλαιο 3 "Δίνω Χέρι"

Σε κάθε κεφάλαιο υπάρχει ένα κομμάτι με γνώσεις και ερεθίσματα σχετικά με το συγκεκριμένο άξονα και στο τέλος βήματα-δραστηριότητες που καλούνται να ασχοληθούν τα παιδιά.

Συγκεκριμένα στο βιβλίο (σελ.35) αναφέρεται:

Συγχαρητήρια! Θα πρέπει να είσαι πολύ χαρούμενο Πουλί! Τα κατάφερες! Έδωσες Υπόσχεση! Νέα Βήματα αρχίζουν για σένα. Με τα Βήματα αυτά ανοίγεις καινούργιους δρόμους. Στόχος σου είναι να πάρεις το Πρώτο και το Δεύτερο Φτερό σου. Στις σελίδες που ακολουθούν θα βρεις πολλά ενδιαφέροντα θέματα για ν' ασχοληθείς και δραστηριότητες για να πραγματοποιήσεις.

Συγκεκριμένα, στην Ενότητα Β, υπάρχουν συνολικά τρία κεφάλαια με διαφορετικό περιεχόμενο το καθένα. Σε αυτά θα βρεις αρκετά Βήματα για να διαλέξεις αυτά που σε ενδιαφέρουν περισσότερο. Προκειμένου ν' αποκτήσεις το 1ο Φτερό πρέπει να διαλέξεις και να παρουσιάσεις τρία Βήματα από κάθε κεφάλαιο, άρα συνολικά εννέα Βήματα. Για να αποκτήσεις το 2ο Φτερό πρέπει να κάνεις επιπλέον τρία Βήματα από κάθε κεφάλαιο, άρα εννέα Βήματα ακόμη.

Αφού διαλέξεις κάποιο Βήμα:

1. Το δηλώνεις στο Αρχηγείο του Σμήνους.
2. Το προετοιμάζεις όσο μπορείς καλύτερα, χρησιμοποιώντας όσο χρόνο χρειάζεσαι γι' αυτό.
3. Όταν είσαι έτοιμος, σε συνεννόηση με το Σοφό Πουλί, το παρουσιάζεις στην Ώρα Φωλιάς ή στον Κύκλο Κουβέντας.

Μετά την παρουσίασή σου, τα υπόλοιπα Πουλιά θα μπορούν να πουν τι τους άρεσε στην προσπάθειά σου, αλλά και να προτείνουν ιδέες που θα μπορούσαν να βελτιώσουν το αποτέλεσμα. Αν μετά την κουβέντα αισθανθείς ότι θα ήθελες να βελτιώσεις την παρουσίασή σου, μπορείς να το κάνεις και να παρουσιάσεις ξανά το ίδιο Βήμα σε επόμενη συγκέντρωση. Ούτως ή άλλως, πάντως, θυμήσου τα σχόλια και τις προτάσεις που σου έκαναν οι φίλοι σου όταν θα προετοιμάζεις τα επόμενα Βήματα. Έτσι μόνο θα αποκτήσουν τα σχόλια πραγματική αξία και θα σε ωφελήσουν ουσιαστικά!

Συμβουλή: Πρέπει να λες κι εσύ τη γνώμη σου όταν υπάρχει παρουσίαση Βημάτων. Θυμήσου να σέβεσαι πάντα την προσπάθεια των άλλων και να βρίσκεις πάντα και κάτι θετικό σε αυτήν: έτσι γινόμαστε όλοι καλύτεροι.

Γενικά :

- ♣ Προτείνουμε ο τρόπος επιλογής και αξιολόγησης των Βημάτων να είναι ξεκάθαρος στα Πουλιά.
- ♣ Τα Βήματα βασίζονται στην έννοια της αυτοδιοίκησης και της προσωπικής ανάπτυξης, αποτελούν προσωπική επιλογή και για τον λόγο αυτό δεν περνιούνται πια μέσα από τις δραστηριότητες του Σμήνους.
- ♣ Αυτό που έχει σημασία είναι να διασφαλίζουμε ότι τα παιδιά μπαίνουν στη διαδικασία και προετοιμάζουν το κάθε βήμα, γι'αυτό και είναι πιο συνδυαστικά π.χ. διάλεξε ένα αντικείμενο, ζωγράφισε το στις 4 εποχές και παρουσίασε το στον Κύκλο Κουβέντας.
- ♣ Τα Πουλιά περνάνε το Βήμα από τη στιγμή που το δήλωσαν, το ετοίμασαν και το παρουσίασαν στο Σμήνος.
- ♣ Η διαδικασία της αξιολόγησης βοηθά να αναπτύσσεται και το κάθε Πουλί ξεχωριστά, αλλά και το Σμήνος ως ομάδα. Γι' αυτό και τα υπόλοιπα Πουλιά αφού δουν την παρουσίαση θα μπορούν :
  1. να πουν τι τους άρεσε από την παρουσίαση και
  2. τι διαφορετικό θα πρότειναν για να γίνει λίγο καλύτερο
- ♣ Πάντα δίνεται στο Πουλί που παρουσιάζει, η δυνατότητα της αυτοαξιολόγησης και αν θέλει να το δουλέψει και να το ξαναφέρει σε επόμενη συγκέντρωση.
- ♣ Τα Βήματα παρουσιάζονται είτε μπροστά στη Φωλιά, στην Ώρα Φωλιάς, είτε σε όλο το Σμήνος στον Κύκλο Κουβέντας. Εάν το Βήμα παρουσιάζεται στην Ώρα Φωλιάς, τότε η συζήτηση γίνεται από τα Πουλιά της Φωλιάς με την παρουσία ενός Στελέχους.
- ♣ Υπάρχουν βήματα που μπορούν να επιλεγούν από ολόκληρη τη Φωλιά να το προετοιμάσει και να το παρουσιάσει. Τα συγκεκριμένα Βήματα παρουσιάζονται μόνο στον Κύκλο Κουβέντας και εκτός από

αυτό που ζητά το Βήμα, αξιολογείται επιπλέον και η ομαδική δουλειά και η αρμονική συνεργασία των Πουλιών της Φωλιάς. Όσα Πουλιά της Φωλιάς δήλωσαν και συμμετείχαν στο συγκεκριμένο Βήμα το περνούν. Σε περίπτωση που η ίδια η Φωλιά μετά την αυτοαξιολόγησή της αποφασίσει ότι θέλει να το ξαναδουλέψει, μπορεί να το κάνει.

- ♣ Αντιστοιχία παλιών- καινούριων βημάτων. Όταν στο Σμήνος υπάρχουν Πουλιά που έχουν ασχοληθεί και με το παλιό αλλά και με το καινούριο βιβλίο της προόδου, θεωρούμε ότι 3 (τρία) “παλιά” βήματα ισοδυναμούν με 1 (ένα) “καινούριο”. Για μεγαλύτερο αριθμό περασμένων “παλιών” βημάτων ακολουθούμε τη μέθοδο της στρογγυλοποίησης προς τα επάνω. Επιδιώκουμε στα νέα Βήματα που υπολείπονται να υπάρχει ισορροπία μεταξύ των τριών ενοτήτων.

Εμείς ως Στελέχη...

Καλό είναι να παρουσιάσουμε με ενδιαφέροντα τρόπο τη διαδικασία των Βημάτων και να δίνουμε ευκαιρίες στα Πουλιά να ασχολούνται με αυτά.

Είναι στο χέρι μας να εκπαιδεύσουμε τα Πουλιά να λένε τη γνώμη τους όταν υπάρχει παρουσίαση Βημάτων. Τους υπενθυμίζουμε ότι πρέπει να σέβονται τη προσπάθεια όλων και τα παροτρύνουμε να βρίσκουν πάντα κάτι θετικό. Επίσης θα πρέπει να είναι σαφές σε όλους ότι αξιολογούμε την προσπάθεια και την παρουσίαση και όχι το άτομο.

Ο καλύτερος τρόπος είναι το δικό μας παράδειγμα. Άλλωστε τα παιδιά είναι ο καθρέπτης μας. Μπορείτε να ορίσετε μαζί με τα Πουλιά τους κανόνες για την αξιολόγηση των βημάτων, να τους καταγράψετε και να ανατρέχετε σε αυτούς πριν από την αξιολόγηση.

Σήμα: μπρούτζινο πουλί-καρφίτσα με ένα ή δύο φτερά αντίστοιχα, καρφιτσώνεται στο αριστερό πέτο (στο μέρος της καρδιάς), από το μαντήλι προς το χέρι.

ΑΞΟΝΕΣ	ΚΕΦΑΛΑΙΑ
ΚΟΝΤΑ ΣΤΗ ΦΥΣΗ	Γνωρίζω τη φύση... Αγαπώ τη Φύση Μεγαλώνω Σωστά Σεβασμός στο Περιβάλλον Γερό μυαλό... σε γερό σώμα
ΑΝΕΒΑΙΝΩ ΨΗΛΟΤΕΡΑ	Γνωριμία με τον τόπο μου Ανακαλύπτω και δημιουργώ Με φαντασία και μυαλό Στην γειτονιά του κόσμου Αν όλα τα παιδιά της γης
ΔΙΝΩ ΧΕΡΙ	Δίνω χαρά - παίρνω χαρά Φροντίδα για το περιβάλλον Ομορφαίνω τον τόπο μου

Στην αρχή της χρονιάς, και πριν την Συγκέντρωση Προγραμματισμού ζητάμε από τα Πουλιά να επιλέξουν Βήματα με τα οποία θα ήθελαν να ασχοληθούν. Εναλλακτικά, αυτό μπορεί να γίνεται στην αρχή κάθε Τριμηνιάς. Καλό είναι να έχει προηγηθεί μία παρουσίαση του βιβλίου, των περιεχομένων και του τρόπου που λειτουργεί, ώστε τα Πουλιά να καταλάβουν πώς και πότε μπορούν να το χρησιμοποιούν.

Για να μπορούν τα Πουλιά να παρακολουθούν την ατομική τους Πρόοδο, στο τέλος του βιβλίου "ΒΗΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ" υπάρχει ένας πίνακας, στον οποίο σημειώνουν τα Βήματα που περνάνε. Επίσης, θα πρέπει το Αρχηγείο του Σμήνους να τηρεί ένα βιβλίο ή φάκελο Προόδου, για τα Πουλιά του Σμήνους, όπου σημειώνει τα Βήματα που περνάνε τα Πουλιά και την ημερομηνία που τα πέρασαν. Αυτό το βιβλίο μένει στο αρχείο του Σμήνους. Ένας ωραίος τρόπος για να παρακολουθούν τα Πουλιά την Πρόδο τους είναι να τοποθετήσουμε μέσα στο Σμήνος ένα Πίνακα Προόδου. Με αυτό τον τρόπο τα Πουλιά γνωρίζουν σε ποιο στάδιο βρίσκονται και συχνά κινητοποιούνται να προχωρήσουν.

Σχετικά με τους πίνακες αυτούς υπάρχουν διάφορες ιδέες στο βιβλίο "Κοντά στα Πουλιά 2 - Σκόρπιες Ιδέες".

ΚΙΤΡΙΝΟΣ ΚΟΜΠΟΣ

Προκειμένου να κινητοποιήσουμε περισσότερο τα παιδιά της Ε΄ Δημοτικού, δημιουργήθηκαν δραστηριότητες για την απόκτηση του κίτρινου κόμπου, που απευθύνονται αποκλειστικά σε αυτή την ηλικία και με τη μόνη προϋπόθεση να έχουν δώσει Υπόσχεση.

Στο βιβλίο των Πουλιών (σελ 37) αναφέρεται:

Αν είσαι Πουλί που πας στην Πέμπτη Δημοτικού μπορείς να κάνεις μερικά επιπλέον Βήματα για να αποκτήσεις τον Κίτρινο Κόμπο. Αυτά τα Βήματα είναι σχεδιασμένα ειδικά για σένα: απαιτούν λίγο περισσότερη προσπάθεια, αλλά σίγουρα μπορείς να τα καταφέρεις χάρη στην εμπειρία που έχεις πλέον αποκτήσει. Διάλεξε δύο από τα Βήματα αυτά, δήλωσέ τα στο Αρχηγείο και όταν ετοιμαστείς, παρουσιάσέ τα είτε στον Κύκλο Κουβέντας είτε στο Σοφό Πουλί (όπως ορίζει κάθε Βήμα). Τα Βήματα για τον Κίτρινο Κόμπο θα τα βρεις στο τέλος της Ενότητας Β.

Εμείς ως Στελέχη...

Παρακολουθούμε τη πορεία-παρουσία των Πουλιών και τους υπενθυμίζουμε τις δραστηριότητες του κίτρινου κόμπου. Τα Πουλιά περνούν τη δραστηριότητα εφόσον την επιλέξουν, τη δηλώσουν και την παρουσιάσουν, με τον ίδιο τρόπο που γίνεται και στα Βήματα. Η απονομή γίνεται κατά τη διάρκεια μιας τελετής και καλό είναι να έχει ιδιαίτερο χαρακτήρα.

Σήμα: κόμπος-καρφίτσα καρφιστώνεται αριστερά στο στέρνο.

ΠΤΥΧΙΑ

Παράλληλα με τα Βήματα τα Πουλιά μπορούν να προετοιμάζουν τα Πτυχία, που υπάρχουν στην 3η Ενότητα του βιβλίου. Τα Πουλιά μπορούν να επιλέξουν όσα θέλουν.

Στο βιβλίο (σελ. 36) αναφέρεται:

Παράλληλα με τα Βήματα, μπορείς να προετοιμάζεις και Πτυχία. Στην τρίτη ενότητα του βιβλίου υπάρχουν 57 Πτυχία, από τα οποία μπορείς να επιλέξεις σε ποια θες να εξειδικευτείς. Να θυμάσαι ότι κάθε νέο Πτυχίο θα είναι για σένα μια καινούρια περιπέτεια ανακάλυψης, δημιουργίας και γνώσης! Αφού διαλέξεις ένα Πτυχίο:

1. Το δηλώνεις στο Αρχηγείο.
2. Το προετοιμάζεις όσο μπορείς καλύτερα, χρησιμοποιώντας όσο χρόνο χρειάζεσαι γι' αυτό.
3. Όταν είσαι έτοιμο, σε συνεννόηση με το Σοφό Πουλί, το παρουσιάζεις σε κάποιον ειδικό, κάποιον δηλαδή που γνωρίζει σε βάθος το θέμα του Πτυχίου που έχεις επιλέξει.

Αν ο ειδικός κρίνει ότι έχεις προσπαθήσει αρκετά και έχεις εμβαθύνει στο θέμα που διάλεξες, τότε μπράβο σου μόλις απέκτησες ένα Πτυχίο. Αν πάλι θεωρεί ότι σε κάποια σημεία πρέπει να προσπαθήσεις περισσότερο, τότε μην απογοητευτείς: αρκεί να βάλεις τα δυνατά σου και να προετοιμαστείς ακόμη καλύτερα, αξιοποιώντας τις συμβουλές του. Σίγουρα μπορείς να τα καταφέρεις!

Διαδικασία:

1. Τα Πουλιά δηλώνουν στο Αρχηγείο τα Πτυχία που επιλέγουν.
2. Τα προετοιμάζουν όσο χρόνο χρειάζονται.
3. Όταν είναι έτοιμα σε συνεννόηση με το Σοφό Πουλί, τα παρουσιάζουν σε κάποιον "ειδικό".
Ειδικός μπορεί να είναι ένας γραφίστας, μια δασκάλα χορού, ένας καθηγητής φυσικής, ένας Αρχηγός κατασκήνωσης και όλοι όσοι εξειδικεύονται κάπου και έχουν ευρεία γνώση του αντικειμένου του πτυχίου.
Αν ο "ειδικός" κρίνει ότι το παιδί έχει προσπαθήσει και έχει εμβαθύνει στην ειδικότητα, αποκτούν το πτυχίο. Αν πάλι θεωρεί ότι σε κάποια σημεία πρέπει να κάνει κάτι περισσότερο, τότε θα πρέπει να το κατευθύνει σε τι χρειάζεται να προσπαθήσει περισσότερο για να προετοιμαστεί καλύτερα.
Το αποτέλεσμα της προσπάθειας καλό είναι να γνωστοποιείται στο Πουλί από το Σοφό Πουλί, το οποίο με τις κατάλληλες λέξεις θα το κατευθύνει να βελτιωθεί όποτε αυτό είναι απαραίτητο.

Εμείς ως Στελέχη...

Καλό είναι να παρουσιάσουμε με ενδιαφέρον τη διαδικασία επιλογής και προετοιμασίας Πτυχίων.
Να έχουμε ενημερώσει τον ειδικό για τις απαιτήσεις του πτυχίου και να έχουμε γνωστοποιήσει τη σπουδαιότητα του πτυχίου για την πρόοδο του συγκεκριμένου Πουλιού (πχ διαφορετική ματιά σε Πουλί Β' Δημοτικού που παρουσιάζει πρώτο Πτυχίο από αυτή σε Πουλί της Ε' Δημοτικού που παρουσιάζει το 18ο Πτυχίο).
Να παροτρύνουμε τα Πουλιά για κάθε Πτυχίο να προσπαθούν όλο και περισσότερο.
Καλό είναι στο Σμήνος, αλλά και στην κατασκήνωση, το Αρχηγείο να έχει προετοιμάσει κουτιά για 4-5 διαφορετικά Πτυχία για να διευκολύνει τα Πουλιά στην προετοιμασία τους. Τα κουτιά μπορούν να περιέχουν οδηγίες, βιβλία, εικόνες, υλικά και οτιδήποτε σχετικό με το θέμα του Πτυχίου που θα εντριγκάρει τη φαντασία και την διάθεση των Πουλιών.
Τα Πτυχία είναι ειδίκευση, δεν εκτίθεται μόνο στην ομάδα. Απαιτεί περισσότερο χρόνο και προετοιμασία. Εδώ δεν μετράει μόνο η προσπάθεια αλλά και το αποτέλεσμα.
Το Πτυχίο συλλέκτη καταργείται ως επιλογή και λέμε ότι όταν ένα Πουλί μαζεύει 15 Πτυχία, αυτόματα του δίνουμε και το πτυχίο συλλέκτη.
Προτείνεται να απονέμονται στα Πουλιά κατά τη διάρκεια μιας ιδιαίτερης στιγμής της ζωής στο Σμήνος.

Σήμα: υφασμάτινο εικονίδιο.

Τα Πτυχία ράβονται στο καλπάκι των Πουλιών σε σχήμα πυραμίδας καλύπτοντας διαδοχικά τα τριγωνάκια. Δηλαδή ράβουμε 3 πτυχία στη βάση του μπροστινού τριγώνου, μετά 2 από πάνω και ένα στην κορυφή. Στη συνέχεια προχωρούμε στο διπλανό τρίγωνο κ.ο.κ.

ΣΥΜΒΟΛΑ ΣΜΗΝΟΥΣ

Η στολή, τα σήματα, ο χαιρετισμός, η χειραψία και τα άλλα σύμβολα της ζωής στο Σμήνος εκφράζουν την αφοσίωση σε κοινά ιδανικά, αποτελούν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά της οδηγικής μας ταυτότητας και είναι τα μέσα που μας ενώνουν σε ένα δυναμικό σύνολο. Χρειάζεται να βοηθάμε τα Πουλιά να τα γνωρίζουν και να τα χρησιμοποιούν σωστά. Τα σύμβολα μας συνδέονται με την παράδοση και την ιστορία του Ελληνικού Οδηγισμού. Για λόγους που αφορούν την εικόνα του Οδηγισμού σε όλη την χώρα, δεν είναι σωστό να τα παραποιούμε.

Η Στολή

Τα Πουλιά χρειάζεται να γνωρίζουν πως πρέπει να κρατούν την στολή τους καθαρή και να έχουν πάντα μαζί τους τα 5 πράγματα. Χρειάζεται επίσης να γνωρίζουν πώς τοποθετούνται σωστά στην στολή τους, τα διακριτικά σήματα. Προϋπόθεση για όλα αυτά είναι, το Αρχηγείο να φοράει σωστά την στολή του και να

δίνει το καλό παράδειγμα. Τα Πουλιά κατά την διάρκεια των Συγκεντρώσεων έχουν μαζί τους τα 5 πράγματα (όχι όμως σε επίσημες εκδηλώσεις ή Τελετές). Το μαντήλι των Πουλιών δένεται με σταυρόκομπο. Την στολή προμηθεύει το Μαγαζάκι που εδρεύει στα γραφεία του ΣΕΟ, Ξενοφώντος 10, Αθήνα.

Χειμερινή στολή:

Τα Πουλιά, κορίτσια και αγόρια φορούν μπλε παντελόνι (μακρύ ή βερμούδα) και το συνδυάζουν με:

- Λευκό ρολο (μακρυμάνικο ή κοντομάνικο)
- Λευκό πουκάμισο

Φορούν ακόμα ζώνη, κάλτσες, καλπάκι (με γείσο, αγόρια και κορίτσια), μαντήλι και σκουρόχρωμα παπούτσια. Το πάνω μέρος της στολής συνοδεύεται προαιρετικά από φλις ή φούτερ (όχι όμως σε επίσημες εκδηλώσεις ή Τελετές).

Θερινή στολή:

Μπλε παντελόνι (μακρύ ή βερμούδα), λευκό ρολο (μακρυμάνικο ή κοντομάνικο), κίτρινο κοντομάνικο t-shirt, μαντήλι, καπέλο τζόκεϊ με λογότυπο (προαιρετικά), ζώνη.

Σήματα

Τα Πουλιά φορούν στην στολή τους: το σήμα Υπόσχεσης Πουλιού (πάνω στο μαντήλι, κάτω από τον σταυρόκομπο, το σήμα ενώνει τις 2 άκρες του μαντηλιού), Πρώτου Φτερού ή Δεύτερου Φτερού (αριστερά στο στέρνο), Πτυχίων (επάνω στο καλπάκι, καλύπτοντας ένα-ένα τα τριγωνάκια), διακριτικά Πρώτων και Δεύτερων (στο αριστερό πέτο), το Σήμα της υπόσχεσης των Αστεριών, εφόσον υπήρξαν Αστέρια (αριστερά στο στέρνο), το Παγκόσμιο Οδηγικό Τριφύλλι (δεξιά στο στέρνο), το διακριτικό Σμήνους (στο αριστερό μπράτσο) και το διακριτικό Φωλιάς (στο αριστερό μπράτσο).

Χαιρετισμοί

Τα Πουλιά χαιρετούν με Οδηγικό Χαιρετισμό (στο ύψος του ώμου) φορώντας πλήρη Στολή, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Όταν δίνουν την Υπόσχεση τους και όταν συμμετέχουν στην Τελετή Υπόσχεσης
- Κατά τη διάρκεια της Έπαρσης και Υποστολής
- Στην Τελετή Πετάγματος

καθώς και σε άλλες περιπτώσεις, όπως όταν ακούγεται ο Εθνικός Ύμνος, όταν χαιρετούν κάποιο άλλο Πουλί. Τα δύο δάχτυλα συμβολίζουν τον Νόμο και την Υπόσχεση (Βήματα στον κόσμο, σελ.27). Δεν χαιρετούν μέσα σε εκκλησία. Στέκονται απλώς προσοχή και βγάζουν το καλπάκι.

Η χειραψία με το αριστερό χέρι χρησιμοποιείται στην Τελετή Υπόσχεσης και στην Τελετή Πετάγματος, αλλά και κάθε φορά που συναντιούνται δύο μέλη της Οδηγικής Οργάνωσης.

Σημαία Σμήνους

Η Σημαία του Σμήνους είναι τριγωνική (ισοσκελές τρίγωνο) 46 X 80 εκ. Το ύφασμα βαμβακερό, με λευκό φόντο, ενώ στην περίμετρο υπάρχουν δύο ρίγες, η εσωτερική σε χρώμα πράσινο και η εξωτερική σε χρώμα κίτρινο. Τυπωμένο επάνω στην Σημαία είναι το Σήμα της Υπόσχεσης και αναγράφεται το Σμήνος και το Τοπικό Τμήμα. Η Σημαία είναι κρεμασμένη σε ξύλινο κοντάρι, ελαφρύ, ώστε το Πουλί να μπορεί να το κρατάει ίσιο στο πλάι του, χωρίς τελαμώννα, και τελειώνει σε "μήλο" στο επάνω μέρος. Η Σημαία είναι στημένη στην Εστία, δίπλα στο Τοτέμ. Μπορούμε να την χρησιμοποιούμε σε παρελάσεις, σε επίσημες εκδηλώσεις του Σμήνους, του Τοπικού Τμήματος ή της Περιφέρειας μας. Στο Χαρούμενο Δάσος την υψώνουμε πιο κάτω από την Ελληνική Σημαία στα πλαϊνά σχοινιά. Την Σημαία του Σμήνους την κρατά Πουλί που επιλέγεται από τον Κύκλο Κουβέντας. Η υπευθυνότητα αυτή δεν διαρκεί πάνω από έξι μήνες.

Το Πουλί αυτό θα πρέπει να έχει δώσει Υπόσχεση (Βήματα στον κόσμο 29). Τη Σημαία μπορείτε να παραγγείλετε στην Αθήνα (Κοκκώνης, στοά Αρσακείου).

Τοτέμ

Τοτέμ θα πει σύμβολο και στην γλώσσα των Πουλιών είναι το σύμβολο της ιστορίας του Σμήνου. Είναι ένα γερό κλαδί, στερεωμένο σε μια βάση, που στην κορφή έχει τρεις κουκουνάρες. Συμβολίζουν τον Νόμο, την Υπόσχεση και το Ρητό των Πουλιών και μας θυμίζουν το Δάσος των Πουλιών. Στο Τοτέμ κάθε Πουλί, την ημέρα που δίνει Υπόσχεση, κρεμάει την κορδέλα του, που έχει το χρώμα της Φωλιάς του, το όνομά του και την ημερομηνία της Υπόσχεσής του. Η κορδέλα μένει για πάντα στην ίδια θέση, στο Τοτέμ, ακόμη και όταν το Πουλί πετάξει ή φύγει από το Σμήνος. Κάθε φορά που το Πουλί προοδεύει, το αποτυπώνουμε επάνω στην κορδέλα (με ένα διακριτικό και καλαίσθητο τρόπο). Έτσι η κάθε κορδέλα είναι η ζωντανή εικόνα της ζωής του Πουλιού στο Σμήνος. Υπεύθυνο του Τοτέμ είναι το πιο παλιό Πουλί του Σμήνου και εκλέγεται στον Κύκλο Κουβέντας. Η υπευθυνότητα αυτή δεν διαρκεί πάνω ένα χρόνο (Βήματα στον Κόσμο, σελ.28).

Μυστικά σήματα

Το Σμήνος έχει πολλά μυστικά σήματα που τα Πουλιά γνωρίζουν, για να καταλαβαίνουν τι πρέπει να κάνουν. Τα μυστικά σήματα τα κάνουν το Σοφό Πουλί και τα υπόλοιπα μέλη του Αρχηγείου, όποτε χρειάζεται και σε ορισμένες περιπτώσεις τα Πρώτα. Τα μυστικά σήματα είναι: Μεγάλος κύκλος, Μικρός κύκλος, Κύκλοι ανά Φωλιές, Μία γραμμή, Δύο γραμμές, Γραμμές κατά Φωλιές, Ησυχία, Μπορώ να μιλήσω; και άλλα (Βήματα στον Κόσμο, σελ.18). Τα μυστικά σήματα αρέσουν πολύ στα Πουλιά και συχνά κάθε Σμήνος δημιουργεί και δικά του.

8. ΤΕΛΕΤΕΣ

Οι Τελετές τιμούν ή δίνουν ιδιαίτερη έμφαση σε συγκεκριμένα γεγονότα της ζωής του Σμήνου. Η Υπόσχεση και το Πέταγμα είναι οι δυο καθιερωμένες Τελετές και ακολουθούν πάντα συγκεκριμένο τυπικό. Στα Πουλιά, αρέσει πολύ να συμμετέχουν σε τελετές και γι' αυτό το σμήνος μπορεί να σχεδιάσει και άλλες δικές του. Οι Τελετές είναι κατά κανόνα, απλές και σύντομες. Το σμήνος μπορεί να σχεδιάσει τη δική του Τελετή για το Άνοιγμα και το Κλείσιμο της συγκέντρωσης, για τις απονομές των Διακριτικών Πρώτων και Δεύτερων, Πρώτου και Δεύτερου Φτερού και Πτυχιών. Οι Τελετές μπορεί να γίνουν μπροστά σε γονείς, στον/στην Τοπικό/ή Έφορο, καθώς και σε άλλη Ομάδα ή Σμήνος. Τα Πουλιά και το Αρχηγείο θα πρέπει να έχουν προετοιμαστεί σωστά. Κατά την διάρκεια μιας Τελετής, το Σμήνος και το Αρχηγείο φορούν σωστά τη στολή τους.

Τελετή Υπόσχεσης

Το Σμήνος (κατά Φωλιές) στέκεται σε κύκλο. Το Πουλί που είναι υπεύθυνο για το Τοτέμ, το φέρνει στον κύκλο και η Τελετή αρχίζει.

Το Σοφό Πουλί λέει δυο λόγια για τη σημασία αυτής της στιγμής. Καλεί τα Πουλιά που θα δώσουν Υπόσχεση, με το όνομα τους, και αυτά στέκονται σε μια γραμμή μπροστά από το Αρχηγείο, με την πλάτη στο Σμήνος.

Το Σμήνος τραγουδά:

*Όλο το Σμήνος τραγουδά μαζί σου
έλα να δώσεις την Υπόσχεσή σου
ξέρεις το Νόμο το Ρητό
θα'σαι τώρα πια και συ Πουλί σωστό*

Και τα Πουλιά απαντούν:

*Όλο το Σμήνος τραγουδά μαζί μου
ήρθα να δώσω την Υπόσχεσή μου*

θα δίνω χέρι θα γελώ
θα' μαι τώρα πια και εγώ Πουλί σωστό.

Το Σοφό Πουλί ρωτά τα καινούργια Πουλιά αν είναι έτοιμα να δώσουν την Υπόσχεση τους. Τα Πουλιά απαντούν «Ναι Σοφό Πουλί». Το Σοφό Πουλί ρωτά: «Υπόσχεστε να προσπαθήσετε με όλη σας τη δύναμη να αγαπάτε το Θεό και τη Πατρίδα, να βοηθάτε τους άλλους πάντοτε και να φέρνετε τη χαρά στους γύρω σας;» (δεν χαιρετά κανείς μέχρι εδώ). Τώρα όλα τα Πουλιά μαζί, χαιρετώντας (στο ύψος του ώμου), λένε την Υπόσχεση. Τα Πουλιά που έχουν ήδη δώσει Υπόσχεση και φορούν σωστή στολή, καθώς και τα στελέχη, χαιρετούν την ώρα αυτή. Εάν ο αριθμός των Πουλιών που δίνουν Υπόσχεση είναι μεγάλος, η Υπόσχεση γίνεται ανά φωλιές ή σε δύο δόσεις.

Το Σοφό Πουλί πλησιάζει κάθε Πουλί ξεχωριστά, το συγχαίρει, του φοράει το σήμα της Υπόσχεσης στο μαντήλι του (ενώνοντας τις 2 άκρες) και το χαιρετά με χειραψία και με χαιρετισμό και επιστρέφει στη θέση του.

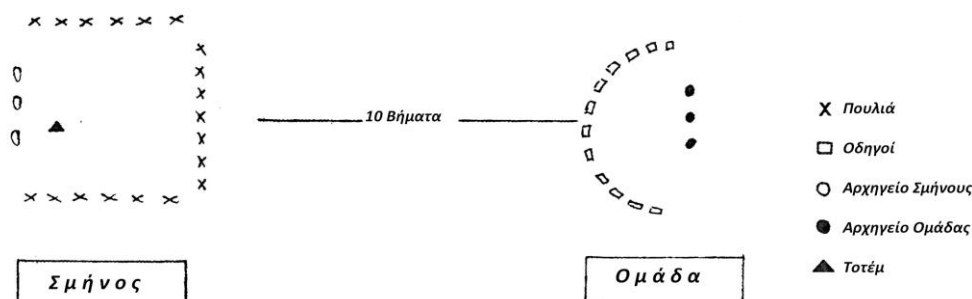
Τότε το Γοργό Πουλί λέει: «Χαιρετίστε το Αρχηγείο», τα Πουλιά χαιρετούν το Αρχηγείο. Το Αρχηγείο χαιρετάει επίσης, και στη συνέχεια το Γοργό Πουλί λέει: «Μεταβολή» και «Χαιρετίστε το Σμήνος». Τα Πουλιά που υποσχέθηκαν γυρίζουν και χαιρετούν το Σμήνος. Το Σμήνος αντιχαιρετά.

Αμέσως μετά, τα Πρώτα, που όλη αυτή την ώρα στέκονται πίσω από τα Πουλιά της φωλιάς τους, τους δίνουν την κορδέλα της φωλιάς και εκείνα την κρεμούν στο Τοτέμ.

Τα Πρώτα με τα Πουλιά που αντιστοιχούν σε κάθε φωλιά, γυρίζουν στη θέση τους στον κύκλο και όλο το Σμήνος τραγουδά τον Ύμνο των Πουλιών. Το Τοτέμ τοποθετείται στη θέση του και η Τελετή τελειώνει.

Τελετή Πετάγματος

Το Σμήνος σχηματίζει ένα τετράγωνο, που η μία του πλευρά αποτελείται από το Αρχηγείο και οι άλλες τρεις από τις Φωλιές. Το Πουλί που είναι υπεύθυνο για το Τοτέμ, το φέρνει και το τοποθετεί μπροστά και λίγο δεξιά από το Αρχηγείο. Σε μικρή απόσταση – 10 περίπου βημάτων – η Ομάδα Οδηγών σχηματίζει πέταλο, έτσι ώστε τα δυο Αρχηγεία να βρίσκονται αντιμέτωπα.

Α' ΜΕΡΟΣ: Αποχαιρετισμός Πουλιών-Πέταγμα

Το Σοφό Πουλί διαβάζει μια ωραία σκέψη και λέει λίγα λόγια για τη σημασία της στιγμής. Μιλάει για τα χρόνια που πέρασαν τα Πουλιά στο Σμήνος και πως τώρα είναι έτοιμα να ανοίξουν τα φτερά τους, για την Ομάδα των Οδηγών. Το Σμήνος τραγουδά το Α' μέρος από το τραγούδι της Τελετής Πετάγματος:

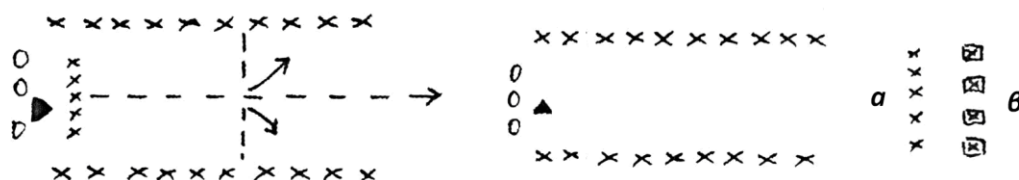
Τώρα ένα Πουλί πετά
φεύγει για την Ομάδα
άλλο ένα Πουλί πετά
φεύγει απ' τα Πουλιά

Κατόπιν φωνάζει ονομαστικά τα Πουλιά που πρόκειται να πετάξουν. Αυτά στέκονται σε μονή γραμμή μπροστά στο Αρχηγείο. Το Σοφό Πουλί τα αποχαιρετά ένα-ένα με χειραψία και το Γοργό Πουλί τους ζητά να χαιρετίσουν το Αρχηγείο – να κάνουν μεταβολή και να χαιρετίσουν το Σμήνος, το οποίο ανταποδίδει τον χαιρετισμό.

Τα Πουλιά που είναι απέναντι από το Αρχηγείο χωρίζονται στα δύο και ενώνονται από την μια πλευρά και από την άλλη με τις Φωλιές, ώστε να σχηματιστούν δυο παράλληλες γραμμές.

Τα Πουλιά που πετούν, περνούν μέσα από τις δυο γραμμές του Σμήνος και σταματούν μπροστά από τους Ενωμοτάρχες, ενώ τα Πουλιά τραγουδούν:

*Ωρα καλή, ώρα καλή
στους Οδηγούς πηγαίνεις
ώρα καλή, ώρα καλή
το Σμήνος μην ξεχνάς.*

(Εν τω μεταξύ, ο Αρχηγός των Οδηγών λέει μερικά λόγια, για τη χαρά που δίνει σε όλους το Πέταγμα των Πουλιών και υπενθυμίζει ποια Πουλιά θα πάνε σε κάθε Ενωμοτία. Την ώρα που το Σμήνος τραγουδά το Α' μέρος του τραγουδιού, οι Ενωμοτάρχες βγαίνουν έξω από το πέταλο και πηγαίνουν να σταθούν σε μια γραμμή πίσω από τα Πουλιά, με μέτωπο προς το Σμήνος)

Β' ΜΕΡΟΣ

Όταν τα Πουλιά φτάσουν μπροστά στους Ενωμοτάρχες, τους χαιρετούν και οι Ενωμοτάρχες αντιχαιρετούν. Ο πρώτος Ενωμοτάρχης τα ρωτά πως λέγονται, και κάθε Πουλί λέει το όνομα του και κάθε Ενωμοτάρχης λέει το δικό του, της Ενωμοτίας του και τα ονόματα των Πουλιών που θα πετάξουν σ' αυτή.

«Εγώ είμαι η Βίκυ, Ενωμοτάρχισσα του Ωρίωνα και περιμένουμε στην Ενωμοτία μας το Γιώργο και την Στέλλα». Παίρνει ο Ενωμοτάρχης τα Πουλιά δίπλα του και στρέφεται προς το πέταλο.

Αμέσως μετά ο Υπαρχηγός της Ομάδας Οδηγών δίνει το παράγγελμα: «Οδηγοί, υποδεχθείτε τα Πουλιά». Τότε οι Οδηγοί παραμερίζουν λίγο και ανοίγουν το πέταλο. Εκεί που ανοίγει το πέταλο ενώνονται με τις δυο παράλληλες γραμμές που έχουν σχηματίσει τα Πουλιά τα οποία χαιρετούν. Οι Ενωμοτάρχες με τα Πουλιά προχωρούν προς το Αρχηγείο των Οδηγών. Όταν φτάσουν μπροστά στο Αρχηγείο κλείνει το πέταλο πάλι από την Ομάδα. Κάθε Ενωμοτάρχης με τη σειρά του χαιρετά τον Αρχηγό της Ομάδας Οδηγών και του παρουσιάζει τα Πουλιά λέγοντας: «Αρχηγέ σου παρουσιάζω τον Γιώργο Παππά και τη Στέλλα Γαλανού, που έρχονται από το 1^ο Σμήνος».

Ο Αρχηγός χαιρετά και καλωσορίζει κάθε Πουλί και οι Ενωμοτάρχες τα οδηγούν στην Ενωμοτία τους.

Γ' ΜΕΡΟΣ

Το πέταλο των Οδηγών ανοίγει πάλι στο βάθος του και ενώνεται με τα Πουλιά, σχηματίζοντας ένα μεγάλο στενόμακρο πέταλο. Στη μια άκρη βρίσκεται το Αρχηγείο των πουλιών, αριστερά και δεξιά τα Πουλιά, μετά οι Οδηγοί και στο άνοιγμα του πετάλου το Αρχηγείο της Ομάδας.

Οι Οδηγοί τραγουδούν το Β' μέρος του τραγουδιού της Τελετής Πετάγματος:

*Είναι μέρα χαρωπή
για όλη την Ομάδα
που καινούργιους Οδηγούς
δέχεται απ' τα Πουλιά.*

Αμέσως μετά τα Πουλιά και οι Οδηγοί τραγουδούν το Γ' μέρος:

Όλοι μαζί, όλοι μαζί
είμαστε αδερφωμένοι
σ' ένα σκοπό, σ' ένα σκοπό
για τον Οδηγισμό.
Και η Τελετή Πετάγματος τελειώνει.

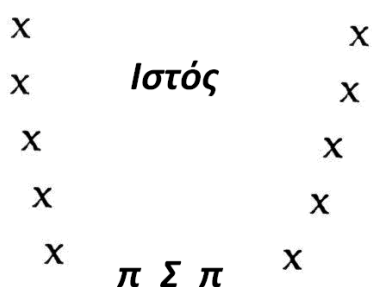
Έπαρση – Υποστολή

- Παραγγέλματα δίνει ο Υπαρχηγός Λειτουργίας ή το Γοργό Πουλί
- Η Έπαρση και η Υποστολή γίνεται με σεβασμό προς τη Σημαία και ακολουθείται απόλυτα το τυπικό.
- Δεν αφήνουμε ποτέ τη Σημαία ν' αγγίξει το έδαφος, την υποστέλλουμε πάντα κατά τη δύση του ηλίου και την βγάζουμε από τον ιστό.

Σημείωση: Σε κατασκήνωση μπορεί να μείνει χαμηλά στον ιστό, κατά την κρίση του Αρχηγείου.

- Στην Έπαρση ή την Υποστολή που πραγματοποιείται κατά την διάρκεια Τελετών, συμμετέχει ένας σημαιοφόρος και 2 παραστάτες.
- Οι παραστάτες δεν τραγουδούν, δεν χαιρετούν – ούτε στον Εθνικό Ύμνο – και έχουν αποκλειστική φροντίδα τους τη Σημαία. Μένουν ακίνητοι, έτοιμοι να βοηθήσουν τον σημαιοφόρο, εάν χρειαστεί.

Αρχηγείο

π: Παραστάτες
Σ: Σημαιοφορος

Έπαρση

Η Σημαία είναι δεμένη και στερεωμένη χαμηλά στον ιστό. Το Σμήνος βρίσκεται σε πέταλο. Απέναντι από το Αρχηγείο βρίσκεται ο σημαιοφόρος και αριστερά και δεξιά του βρίσκονται οι παραστάτες.

Παραγγέλματα δίνει το Γοργό Πουλί ή ο Υπαρχηγός Λειτουργίας, αν πρόκειται για εκδρομή/κατασκήνωση.

Δίνονται τα παραγγέλματα «Ανάπαυση», «Προσοχή» και «Σημαιοφόρος για Έπαρση».

Κατόπιν δίνεται το παράγγελμα «Χαιρετίστε».

Όσοι έχουν δώσει υπόσχεση και φορούν σωστή στολή, χαιρετούν. Αν κάποιος – Πουλιά ή Στελέχη – δεν φορούν στολή, στέκονται σε στάση προσοχής και βρίσκονται εξ αρχής, ένα βήμα εκτός πετάλου.

Ο σημαιοφόρος υψώνει τη Σημαία αργά, την στερεώνει με το σχοινί στον ιστό, κάνει ένα βήμα πίσω και χαιρετά τη Σημαία – οι παραστάτες δεν χαιρετούν. Στη συνέχεια φεύγουν προς τα αριστερά, έξω από το πέταλο και πάνε στη θέση τους. Κατά την αποχώρησή τους, ποτέ δεν γυρίζουν την πλάτη τους στο Αρχηγείο ή τη Σημαία.

Τέλος δίνεται το παράγγελμα «Ανάπαυση».

ΥΠΟΣΤΟΛΗ

Δίνεται το παράγγελμα «Σημαιοφόρος για Υποστολή» και ακολουθεί την ίδια διαδικασία, όπως και στην Έπαρση, με την εξής διαφορά:

Ο Σημαιοφόρος όταν φτάσει μπροστά στη Σημαία, την χαιρετά πριν την Υποστολή. Όταν κατέβει η Σημαία διπλώνεται από τους Παραστάτες και δίνεται στο Σημαιοφόρο. Και οι τρεις μαζί προχωρούν σε μια κατά μέτωπο γραμμή και παραδίδουν τη Σημαία στο Γοργό Πουλί (ή τον Υπαρχ. Λειτουργίας, αν πρόκειται για εκδρομή), που βρίσκεται έξω από το πέταλο. Το Γοργό Πουλί χαιρετά, πριν παραλάβει τη Σημαία και ο Σημαιοφόρος αφού την παραδώσει. Σημαιοφόρος και Παραστάτες επιστρέφουν στη θέση τους και το Γοργό Πουλί παραδίδει την Σημαία στο Σοφό Πουλί ή τον Αρχηγό της κατασκήνωσης ή του διημέρου. Πριν την παραλάβει, το Σοφό Πουλί (ή ο Αρχηγός) χαιρετά και το Γοργό Πουλί (ή ο Υπαρχηγός) χαιρετά αφού την παραδώσει και γυρίζει στη θέση του.

Σημείωση: Καθ' όλη τη διάρκεια Έπαρσης και Υποστολής είμαστε σε στάση προσοχής. Η διαδικασία γίνεται από στελέχη ή από Πουλιά και στελέχη.

Σε κατασκήνωση ή σε πολυήμερη εκδρομή, η Υποστολή γίνεται από τον Υπεύθυνο Εξωραϊσμού ή την Φωλιά του Εξωραϊσμού. Την ώρα της Υποστολής το υπεύθυνο Στέλεχος σφυρίζει, και τότε όλοι σταματούν κάθε ασχολία, σηκώνονται και στέκονται σε στάση προσοχής. Όταν τελειώσει η Υποστολή, ο υπεύθυνος ξανασφυρίζει και τότε όλοι συνεχίζουν τη δουλειά τους. Η Σημαία παραδίδεται στο υπεύθυνο Στέλεχος, με τον τρόπο που αναφέραμε προηγουμένως.

9. ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ ΣΜΗΝΟΥΣ

Η διακόσμηση του Σμήνους μπορεί να γίνει με πάρα πολλούς τρόπους. Στον τοίχο του Σμήνους χρειάζεται να υπάρχει το Ρητό, ο Νόμος, η Υπόσχεση και τα 5 πράγματα. Σε μια γωνία μπορούν να υπάρχουν το Τοτέμ και η Σημαία του Σμήνους. Ο πίνακας ανακοινώσεων και ο πίνακας φωτογραφιών είναι συχνά το πιο "πολυσύχναστο" σημείο του Σμήνους. Άλλα στοιχεία της διακόσμησης του Σμήνους είναι ο πίνακας Προόδου, εικόνες από το Παραμύθι των Πουλιών, αφίσες του ΣΕΟ, και ό,τι άλλο κάνει τον χώρο χαρούμενο, ζεστό και μέσα στο πνεύμα της ζωής στο Σμήνος. Κάθε Φωλιά φροντίζουμε να έχει τον δικό της ιδιαίτερο χώρο, όπου μαζεύονται τα Πουλιά της Φωλιάς. Την Φωλιά διακοσμούν τα Πουλιά, με όποιο τρόπο θέλουν. Φροντίζουμε ώστε κάθε Φωλιά να έχει το διακριτικό της σήμα (όνομα της Φωλιάς), το δυναμολόγιο των Πουλιών που την απαρτίζουν, δημιουργίες και κατασκευές των παιδιών κλπ. Τα υλικά δεν είναι απαραίτητο να είναι μεγάλης αξίας.

10. ΒΙΒΛΙΑ ΣΜΗΝΟΥΣ

Τα βιβλία Σμήνους πρέπει να τηρούνται σχολαστικά και να φυλάσσονται από το Αρχηγείο, στην βιβλιοθήκη του Σμήνους. Τα βιβλία του Σμήνους είναι το μητρώο Σμήνους, το παρουσιολόγιο, το ταμείο, το βιβλίο Προόδου, το βιβλίο Προγραμμάτων και ένα φωτογραφικό αρχείο δράσεων, είτε σε photo album, είτε σε ψηφιακή μορφή.

Στο μητρώο του Σμήνους βρίσκονται αριθμημένες, όλες οι αιτήσεις εγγραφών των Πουλιών του Σμήνους.

Στο παρουσιολόγιο, κρατούνται οι παρουσίες των Πουλιών σε κάθε Συγκέντρωση.

Στο ταμείο καταγράφονται τα έσοδα και τα έξοδα του Σμήνους.

Στο βιβλίο Προόδου υπάρχει η εικόνα Προόδου όλων των Πουλιών.

Στο βιβλίο προγραμμάτων καταχωρούνται ο ετήσιος προγραμματισμός, οι Συγκεντρώσεις της χρονιάς και το φωτογραφικό αρχείο.

11. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΛΑΔΟΥ ΠΟΥΛΙΩΝ

-ΒΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΚΟΣΜΟ

-ΝΤΟΣΙΕ: Η ΖΩΗ ΣΤΟ ΧΑΡΟΥΜΕΝΟ ΔΑΣΟΣ (βοήθημα στελεχών)

-60 ΧΡΟΝΙΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

-ΠΑΙΖΟΥΜΕ;

- ΦΤΙΑΧΝΟΥΜΕ;
- ΠΕΤΑΜΕ;
- ΚΟΝΤΑ ΣΤΑ ΠΟΥΛΙΑ Νο2 (ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΔΑΣΗ, ΜΕΓΑΛΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ, ΣΚΟΡΠΙΕΣ ΙΔΕΕΣ, ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ ΜΕ Κ.Ι.)
- ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΚΑΙ Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΜΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ
- ΒΙΝΤΕΟΚΑΣΕΤΑ: "ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΗ ΣΤΟΥΣ 5 ΚΥΚΛΟΥΣ"
- ΜΠΛΟΚ ΠΤΥΧΙΩΝ
- ΣΚΟΡΠΙΑ ΦΥΛΛΑ
- CD: Ο ΦΕΓΓΑΡΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ (ΠΑΙΔΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΜΕ ΜΟΥΣΙΚΗ Ν. ΚΥΠΟΥΡΓΟΥ)
- CD: ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΜΑΣ – ΚΑΣΕΤΑ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑΡΑΚΙ
- CD: ΝΤΟ-ΡΕ-ΜΙ ΚΑΣΕΤΑ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑΡΑΚΙ

12.ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

www.seo.gr
www.wagggs.org
www.pinetreeweb.com
www.spider.scout.net
www.inter.scoutnet.org
www.scoutbase.org.uk
www.scoutbase.org.uk/direct/jump/index.htm
www.scouts.com
www.gsusa.org
www.boyscouts-marin.org/wswd/wswd.htm
www.macscouter.com/cooking
www.isd.net/stobin/d-cooking.html
www.mistral.co.uk/42brghtn/knots/42ktthmb.html
www.astro.uio.no/kjetikj/compass
www.tscouts.com
www.sossi.org
www.geocities.com/tokyo/shrine
www.bsamuseum.org
<http://www.girlscouts.org/>

13. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Αρχηγείο σελ. 4

Χαρακτηριστικά ηλικίας σελ. 5

Αυτοδιοίκηση σελ. 15

Ώρα Φωλιάς σελ. 16

Βήματα σελ. 21, 22

Δομή Συκέντρωσης σελ. 10, 11

Δώσε Χέρι σελ. 3

Είδη Συγκέντρωσης σελ. 11

Εκδρομή σελ. 14

Εκλογές Πρώτων/ Δεύτερων σελ. 16

Εκπαίδευση Πρώτων / Δεύτερων σελ. 18

Κλ. Πουλίων σελ. 4

Κύκλος Κουβέντας σελ. 15, 16

Μεγάλη Γιορτή σελ. 9, 7

Μεγάλο Παχνίδι σελ. 12, 13

Νόμος σελ. 3, 19, 21, 30, 20

Οδηγικό Παιδαγωγικό Πρόγραμμα σελ. 6, 10

Οδηγισμός σελ. 3, 6

Προγραμματισμός σελ. 6 – 10

Πρόοδος σελ. 19

Πτυχία σελ. 29, 19, 13

Ρητό σελ. 3, 19, 20, 25, 30

Σμήνος σελ. 4

Στολή σελ. 23, 29, 30, 28

Στόχος Κλ. Πουλιών σελ. 2

Συγκεντρωση σελ. 10

Σύμβολα Σμήνους σελ. 23

Τελετές σελ. 25

Υπευθυνότητες Φωλιάς και Σμήνους σελ. 18, 17

Υπόσχεση σελ. 3, 19, 24, 25, 26

Φωλιές σελ. 13, 15, 26, 24